

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

22-Pistepirkon toiminnasta ja tekemisen tavasta

Luomisen pakko ja myymisen vapaus

Juha Kokkonen

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (240 op)

Toukokuu/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU
Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Juha Kokkonen	Sivumäärä 42
Työn nimi 22-Pistepirkon toiminnasta ja tekemisen tavasta	
Ohjaava(t) opettaja(t) Arto Lindholm, Pasi Toivanen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja 22-Pistepirkko	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä tutkittiin 22-Pistepirkko-yhtyeen toimintaa ja elämäntapaa. Keskeinen kysymys oli kuinka toiminta säilyy mielekkäänä ja merkityksellisenä vuodesta toiseen, kun yhtye on toiminut jo yli 30 vuotta. Toimintaa ja elämäntapaa tarkasteltiin motivaation, tekemisen tavan ja muusikkouden näkökulmista. Johtopäätöksenä voitiin todeta että yhtye on löytänyt oman tapansa selviytyä toimeentulon ja taiteentekemisen ristiaallokossa. Motivaation ydin on musiikin tekeminen ja esittäminen bändinä. Tämä on muodostunut tekijöilleen merkitykselliseksi elämäntavaksi ja -tehtäväksi itseään vahvistavan tekemisen prosessin kautta.</p>	
<p>Asiasanat: elämäntapa, motivaatio, toiminta, kiertueet, muusikkous, merkityksellisyys</p>	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Juha Kokkonen	Number of Pages 42
Title About the activities and practices of 22-Pistepirkko	
Supervisor(s) Arto Lindholm, Pasi Toivanen	
Subscriber and/or Mentor 22-Pistepirkko	
<p>Abstract</p> <p>In this thesis was examined the activities and lifestyle of the legendary Finnish band 22-Pistepirkko. The key question was how the activity remains meaningful and relevant from year to year, considering the band has been in the music business for over 30 years. Activities and way of life were examined through motivation, skills and musicianship. The method was ethnographic research. The overall conclusion was that the band has found their own way to cope with the crosscurrent of making a living and making art. The core motivation is making music and performing as a band. This has become meaningful and significant to their way of life through making a self-reinforcing process.</p>	
<p>Keywords: way of life, motivation, activity, practise, musicianship, touring, meaningfulness</p>	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NÄKÖKULMA JA TIETOPERUSTA	6
2.1 Tutkimuskohteen esittely	8
2.2 Infrastrukturi	8
2.3 Toiminnan ristiaallokko	9
3 TOIMINNAN MOTIIVI	11
3.1 Motiivin psyykkinen sisäistäminen	11
3.2 Motiivin praktinen sisäistäminen	15
4 KIERTÄVÄ YHTEISÖ	21
4.1 Kiertueväsymys ja stressi hyvässä ja pahassa	24
4.2 Nikkonen ja Bauman: tyypit ja näkökulmat	26
6 MUUSIKKOUS	28
6.1 Addiktiivisuus	29
7 MITEN TEKIJÄT KOKEVAT ITSE	31
7.1 Kehityskeskustelu keikkabussissa – musaa pitää soittaa-bisnes	32
7.2 Miten toiminta säilyy mielekkäänä ja merkityksellisenä, ja miten se kantaa taloudellisesti?	34
8 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	37
LÄHTEET	42

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni tutkin 22-Pistepirkko-yhtyeen toimintaa ja elämäntapaa. Keskeinen kysymys on se, miten toiminta säilyy mielekkäänä ja merkityksellisenä vuodesta toiseen. Pyrin opinnäytetyössäni etäännyttämään tarkkailijan asemaan ja tekemään havaintoja myös omasta toimenkuvastani yhtyeen äänimiehenä, jona olen toiminut vuodesta 2008. Tuon esille myös omia kokemuksiani.

Metodi on etnografinen tutkimus, jossa pyrin ymmärtämään tutkimuskohdetta kokonaisvaltaisesti ja tuomaan esille yhtyeen jäsenten ja muiden asianosaisten maailmankatsomusta, elämänasennetta ja tapaa tulkita todellisuutta. Työssä kuvataan ja selitetään ihmisten toimintaa heidän ympäristössään, asioiden ja ilmiöiden merkityksiä luonnollisessa yhteydessä ja jokapäiväisessä elämässä. Strategia tähtää tutkimuskohteen kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen ja kuvaamiseen sekä toiminnan kehittämiseen. Pyrin menemään tietoisesti kohteen sisälle ja selittämään sen toimintamallia ja -kulttuuria tulkinnallisella lähestymistavalla.

Kehitystavoitteena on etsiä tapoja peilata toimintaa siten, että yhtye opinnäytetyön tilaajana voisi kahdella tavalla löytää rakentavia muutoksia toimintamalliinsa. Kun omaa toimintaansa katsoo toisen perspektiivistä, saattaa yllättyä näkemästään. Toiminnan kokonaisvaltaisen ymmärtämisen on siis tarkoitus johtaa toiminnan kehittämiseen. Toisena kehitystavoitteena on miettiä keinoja joilla yhtye voisi tehostaa toimintaansa siten että se kannattaisi taloudellisesti paremmin. Toiminnan tehostamisella ei tässä tarkoiteta yrityksen kuoliaaksi saneeraamista, vaan toiminnan hyötysuhteen parantamista.

Schopenhaueria mukaillen tietäessämme mitä tahdomme meillä on suora yhteys siihen mitä todella olemme. Ihminen voi antaa tarkoituksen olemassaololleen tekemällä, toimittamalla tai luomalla jotakin, ja haastavat päämäärät edistävät ja ylläpitävät sisäistä motivaatiota. Kuinka tämä luonnistuu kolmenkymmenen vuoden toiminnan jälkeen kun toiminta on pohjimmiltaan jotain niinkin yksinkertaista kuin rockin soittaminen? Ja onko se niin yksinkertaista? Näihin kysymyksiin pyrin

etsimään vastauksia opinnäytetyössäni jossa tutkitaan 22-Pistepirkon toimintaa ja elämäntapaa, ja miten se säilyy mielekkäänä ja merkityksellisenä.

Elämäntapaa tarkasteltaessa pyrin lähestymään yhtyettä osittain faktanäkökulmasta eli olen kiinnostunut tutkittavien todellisesta käyttäytymisestä, mielipiteistä ja motiiveista (Alasuutari 1995, 90-95). Noudatin aineiston hankinnassa humanistista metodologiaa, jossa pyritään luomaan läheinen ja luottamuksellinen suhde tutkittaviin. Aineistona tässä ovat olleet syvähaastattelut ja ensisijaisesti omat havaintoni sekä lukuisat vapaamuotoiset keskustelut.

2 NÄKÖKULMA JA TIETOPERUSTA

Mitä paremmaksi kukin kokee tekemisen taitonsa, sitä vapaampi hän on valitsemaan autonomisen, itse päättämänsä teon oman elämänsä eri tilanteissa. Vapaus ei ole holtitonta hortoilua milloin minkäkin mieliteon pohjalta. Se on päinvastoin tekemisen taidon pohjalta kasvava uusi määrätietoinen teko, jonka seurauksena yksilö ei hallitse ketään eikä ole kenenkään hallittavissa, vaan on vapaa tekemään teon tapahtuman vaatimusten mukaan. (Venkula 2005, 26.)

Pyrin avaamaan 22-Pistepirkon toimintakulttuuria ja -tapoja muun muassa kuvaamalla yhtyeen praxiologiaa eli analyysia ja kuvausta tekemisen merkityksestä maailmalle ja ihmiselle. Termi praxiologia tulee Jaana Venkulan kirjasta Tekemisen taito.

Esiin nousee myös muutamia tutkimuksia ja teorioita kuten Ahti Nikkosen väitöskirjatutkimus ”Ravintolamuusikon ammatin nousu ja tuho” (Suomen etnologinen seura, 2004), josta tarkastelen erityisesti erilaisten muusikkotyyppien luokittelua. Seppo Toiviaisen osallistuvan havainnoinnin klassikosta ”Kantapöydän imujuoppokulttuuri valintana ja pakkona” (Tammi, 1997) otan tähän sosiologinen alakulttuuri-henkisen yläkulttuuri käsiteparin ja vähän muutakin. Toiviaisen näkemys alkoholismista henkisenä yläkulttuurina joka aiheuttaa tietynlaista käyttäytymistä (kuten viinan juontia) osallistujissaan sopii ei niin yllättäen myös muihin ala/osakulttuureihin. 22-Pistepirkon henkisenä yläkulttuurina on lähinnä punkin DIY (do it yourself)- ideologia joka on kovin lähellä postmodernia kaikkiruokaisuutta sosiologi Zygmunt Baumanin määrittelemällä tavalla.

Kuten mikä hyvänsä toiminta, musan soittaminen voi olla addiktoivaa. Tarkastelen soittamista lyhyesti myös tästä motivaationäkökulmasta.

Flow-kokemuksesta on tullut kliseinen termi ja keittiöpsykologisoinnin peruskäsitteistöä, mutta se on edelleen yksi pätevä selitys sille miksi kukaan haluaa, alkunnostuksen haihduttua, ylipäättään tehdä mitään niin vaikeasti toteuttavaa ja hankalasti saavutettavaa kuin soittaa rockia ammattimaisesti monta kymmentä vuotta.

Tähän kysymykseen vastaa myös Jaana Venkulan teoria jonka mukaan vain toimintakykyään käyttävä ihminen voi olla onnellinen. Flown sijaan olennaista on se tekemisen tapa joka toimintaa ohjaa, ja millaiseen ykseyden, yhteisyyden ja sitoutumisen kokemukseen eli koherenssiin se johtaa. Toimintakyky muodostuu Venkulan mukaan teoista, taidoista ja tavoista.

Yhtenä lähtökohtana on ymmärtää muusikoiden työn ja elämäntavan monisyistä yhteyttä (Nikkonen 2004, 12). Erona Nikkosen tutkimiin ravintolamusikohin on se, että itse tekemäänsä rock-musiikkia esittävän yhtyeen työ on monin tavoin erilaista kuin ravintolamusikoiden. Tutkiessaan ravintolamusikoita Nikkonen sai havaita tutkimuskohteensa, sellaisena kuin hän sitä tutki, äkillisesti lakanneen olemasta 1990-luvun puolivälissä. Rockin ja muun rytmimusiikin live-kulttuuri sen sijaan kukoistaa tänä päivänä monipuolisesti, mutta sen ammattimainen toteuttaminen on yhä vaikeampaa ja ansaintalogiikka monimutkaista. Suomeksi sanottuna homma ei oikein tahdo lyödä leiville. Tässä on nähtävissä yhteys yleiseen yhteiskunnalliseen kehitykseen.

Alasta on vaikea sanoa mitään yleispätevää sillä pop-, rock-, tai ylipäättään rytmimusiikin kenttä on pirstoutunut lukemattomiin lajityyppihin, genreihin, ja niiden risteytyksiin. Olen huomannut että muusikot puhuvat usein vain ”musasta”, eivätkä vaivaudu sen suuremmin erittelemään sen lajityyppiä tai edes pohtimaan koko asiaa.

”Musaa pitää soittaa” kiteyttää paljon (ehkä jopa kaiken mitä tässä yritetään tavoitella). Mutta millä hinnalla? ”Yritetään yhdessä vielä” lauloi taas puolestaan entinen iskelmätähti.

2.1 Tutkimuskohteen esittely

22-Pistepirkko aloitti toimintansa Pohjois-Pohjanmaalla Utajärvellä vuonna 1980. Kokoonpano on säilynyt alusta lähtien samana: Asko ”Asko” Keränen, basso ja kosketinsoittimet, Esa ”Espe” Haverinen, rummut ja laulu sekä Hannu ”P-K” Keränen, laulu ja kitara. Yhtye on julkaissut 13 levyä ja tehnyt n. 2000 keikkaa. Viimeisin levy ”Lime Green Delorean” ilmestyi toukokuussa 2011. Yhtye esiintyy jatkuvasti sekä Suomessa että ulkomailla.

22-Pistepirkon vaiheet, soittajien lapsuudesta vuoteen 2004 asti, on kerrottu kattavasti Viljami Puustisen kokoamassa historiikissa jonka nimi on ytimekkäästi 22-Pistepirkko (Like 2005). Puustisen ohella massiivista ja näyttävää bändihistoriikkaa ovat olleet tekemässä graafikko Jussi Karjalainen sekä Asko Keränen yhtyeestä ja Marjatta Oja sen lähipiiristä. Kirja perustuu pääosin yhtyeen jäsenten ja muitten asianosaisten haastatteluihin ja se on varsin perusteellinen ja yksityiskohtainen. Teosta voi suositella kaikille 22-Pistepirkon lisäksi rockin lähihistoriasta ja toimintakulttuurista kiinnostuneille.

2.2 Infrastruktuuri

Pistepirkot ovat olleet itsenäisiä yrittäjiä (Bare Bone Bussiness) jo vuodesta 1991 ja julkaisseet levynsä omalla Bone Voyage- yhtiöllään vuodesta 2003. Yhtyeen levyjä jakelee Suomessa Playground Music. 22-Pistepirkon ulkomaitten managerointia ja levyjen julkaisua hoitaa BB Island, jonka kotipaikka on Hampurissa. BB Islandia luotsaa Quintus Kannegiesser. Kotimaan keikat myy ohjelmatoimisto Piikkikasvin Kari Pössi. Keikkojen kokoluokka vaihtelee pienistä klubeista isoihin festivaaleihin ja konserttisaleihin. Vuosivälillä 2008-2012 (kevät) keikkailu on keskeytetty ainoastaan levyttämisen ajaksi, tosin hiljaisempia jaksoja on myös väistämättä tällä rintamalla. Keikkojen myyntiä määrittävät kysynnän ja tarjonnan lait. Tätä kirjoitettaessa yhtye on keikkatauolla Espen toipuessa selkäleikkauksesta. Työtä jatketaan keikkailun merkeissä kesäkuusta 2012.

22-Pistepirkolla ja Bone Voyage levy-yhtiöllä on kattavat ja toimivat nettisivut ja -kauppa. 22-pistepirkko.net – sivustolta voi mm. ladata maksutta Puustisen kirjan

pdf-versiona. Sivuilta löytyvät myös yhtyeen ajankohtaiset kuulumiset, keikkakalenteri, videoita, Askon kuvataidetta ja kaikenlaista muuta mukavaa. Yhtye huomasi jo aikaisessa vaiheessa toimivien kotisivujen oleellisuuden.

2.3 Toiminnan ristiaallokko

Toiminnan jatkuvuuden ja toimeentulon turvaamiseksi yhtyeen on tehtävä tietty määrä keikkoja ja julkaistava säännöllisin väliajoin uutta musiikkia. Tässä mielessä musiikin soittaminen ammattimaisesti ei siis eroa mistään muusta ammatinharjoittamisesta tai liiketoiminnasta. Monessa muussa mielessä eroaa, mutta missä? Onnistuneella keikkailulla hankitaan sekä toimeentuloa että tulevia keikkoja, eli ylläpidetään ja uusinnetaan toimintamahdollisuuksia myös tulevaisuudessa. Tämä on ollut 22-Pistepirkon toiminnan yksi kantava voima. Live-musiikin osuus musiikkiteollisuuden tulonmuodostuksessa yleensäkin on tasaisesti kasvanut viime vuosina levymyynnin laskiessa.

Yhtyeen toimintaa voi kuvata syklinä joka toistuu levystä toiseen. Bändin jäsenet tekevät yhdessä ja erikseen musiikkia, harjoittelevat ja sovittavat, levyttävät kappaleet ja julkaisevat tuotoksen. Tätä prosessia helpottaa se, että yhtyeellä on harjoitustiloissaan oma, ammattitasoinen studio. Sitten lähdetään keikoille esittämään uusia ja vanhoja biisejä ja pyritään myymään mahdollisimman paljon levyjä. Levyn ja keikkojen myyntiä tuetaan muun muassa antamalla haastatteluja ja muulla promootiolla.

Toimintaa voisi syklin ohella kuvata aaltona, jonka korkeus ja voimakkuus kuvaa toiminnan volyyymiä. Kuten kaikelle aaltoliikkeelle, myös tälle voidaan määrittää keskikorkeus, amplitudi, joka tavallaan määrittää sitä profiilia jolla toiminta sitten etenee. Luova prosessi on se voima joka synnyttää aallon, mutta kuinka pitkälle se jaksaa kantaa, riippuu myös ulkomusiikillisista asioista.

Toiminta on emergenttiä, se luo ja nostaa esiin uusia toimintamahdollisuuksia ja piirteitä itsessään. Emergenssi merkitsee sitä, että alkuperäisistä syistä voi nousta ja väistämättä nousee seurauksia, jotka eivät enää palaudu alkuperäisiin syihinsä. Ne muotoutuvat uudelleen omalakisiksi kokonaisuuksiksi, joilla on oma elämänsä ja

logiikkansa. Mitä nämä omalakisiet kokonaisuudet ovat tässä asiayhteydessä? Emergenssin vahvuus on sitä suurempi, mitä organisoidumpi ja kompleksisempi tarkasteltava ilmiö on (Toiviainen 1997, 19).

Rock-musiikissa ja luovilla aloilla yleensäkin vallitsee ja ilmenee järjestyksen ja kaaoksen kiehtova ja merkillinen yhteys. Toiminta on samanaikaisesti organisoitua ja kompleksista, mikä tuo siihen piirteitä jotka palautuvat alkuperäiseen soittamisen motiiviin ja toisaalta esiin sukeltaa (emergoituu) täysin uusia, alkuperäisiin syihin palautumattomia seurauksia, muotoja ja rakenteita. Mukaan tulee keikkamyyntiä, managerointia, autojen vuokraamista, hotellien varaamista ja lentojen buukkausta ja muuta sen sellaista bändin elämään vaikuttavaa. Koska pääsääntöisesti muut tahot hoitavat em. asiat, syntyy monenlaista inhimillistä vuorovaikutusta monenlaisten sidosryhmien välillä. Kun valtuutetaan muut hoitamaan asioita, menetetään väistämättä autonomiaa. On kuitenkin itsestäänselvää että ulkopuolista managerointia ja keikkamyyntiä tarvitaan oleellisina tekijöinä toiminnan turvaamiseksi. Luottamuksellinen suhde osapuolten välillä on tässä olennaista.

Kuinka pitkälle aalto jaksaa kantaa riippuu muun muassa myynnistä, median vastaanotosta ja siitä, miten levy osuu vallitseviin musiikkitrendeihin. Erittäin olennaista pitkän linjan yhtyeelle on se, miten vanhat fanit ja kuulijat löytävät uuden levyn. Pistepirkkojen tapauksessa vallitsevat virtaukset eivät ole kovin tärkeitä, yhtye on luonut oman ja tunnistettavan tyylinsä joka ammentaa niin monista musiikillisista lähteistä että se on ajatonta ja vapaata trendeistä. Nykyiseen, musiikin kaikkiruokaisuutta korostavaan yleiseen suhtautumiseen yhtye osuu hyvin, kuten on osunut jo parikymmentä vuotta, suhtautumisista huolimatta. Ylipäätään ajan henki on sellainen, että kaikki kulttuurin ilmentymät ja populaarikulttuurin genret eli lajityypit elävät limittäin, lomittain ja päällekkäin harmonisessa yhteisymmärryksessä. 22-Pistepirkon henki on ollut alusta asti, että sen musiikki on kaikille halukkaille, eikä tiukkoja pääsyvaatimuksia aseteta. Tästä rajaamattomuudesta huolimatta yhtyettä pidetään usein lähinnä kullttibändinä, tosin isona sellaisena. Profiloitumattomuudesta genreen on ollut myös monenlaista hyötyä, olen ollut yhtyeen matkassa tapahtumissa ja festivaaleilla joitten nimen etu- tai jälkiliitteenä on ollut rock, pop, blues, folk, jazz, big band, rytmi ja jopa uusi musiikki

3 TOIMINNAN MOTIIVI

Alussa olivat siis Asko, Espe ja P-K jotka perustivat bändin. Oli myös neljäs tekijä: toiminnan idea, unelma, suunnitelma – motiivi. Toiminta saa mielensä ja merkityksensä tavoitteestaan ja motiivistaan käsin. Motiivin sisäistäminen ja sen toteuttaminen psyykkisen ja praktisen toiminnan myötä, siitä on kyse kun puhutaan motivaatiosta (Toiviainen 1982, 18).

Aluksi 22-Pistepirkon toiminnan ainoa motiivi on ollut lähinnä saada soittaa, kehittyä bändinä ja soittajina. Ajan myötä, varsin pian, motiivi on säilynyt ennallaan mutta saanut lisää ulottuvuuksia ja kunnianhimoisempia tavoitteita. Askon mukaan bändissä oltiin alkuvaiheessa jopa valmiit hyväksymään se, ettei välttämättä tule muita ”elämän asioita” kuten perhettä, kun toiminta ammattimaistui ja siihen laitettiin kaikki peliin. Myönnytyksiä muille elämänalueille kuitenkin tehtiin. Kun tavoite on syntynyt, se alkaa elää omalakisista elämänsä joka myös determinoi tekijöitä. Tekeminen käynnistää aina ennalta-arvaamattomia prosesseja.

3.1 Motiivin psyykkinen sisäistäminen

Amerikkalaisen psykologin Edward Decin mukaan ihmisen toimintaa ei voida motivoida pelkkien ulkoisten palkintojen avulla. Voidaan erottaa ulkosyntyinen (extrinsic) ja sisäsyntyinen (intrinsic) motivaatio, jälkimmäisen tarkoittaessa sitä, että tehdään jotain koska se on sinällään palkitsevaa. Ulkosyntyisesti motivoitunut toiminta on kontrolloitua koska se nousee muiden ihmisten tai tilanteen vaatimusten pohjalta. Autonominen toiminta taas on sisäsyntyistä toimintaa johon ihmiset voivat itse vaikuttaa. (Salmela-Aro ja Nurmi, 2005, 16)

Deci esittää kolme toiminnan säätelyn tasoa. Ulkoistetussa säätelyssä toimitaan koska saadaan palkintoja, sisäistetyssä esim. oman itsearvostuksen takia ja tunnistetussa säätelyssä koska ihminen itse arvostaa kyseistä toimintaa ja sen seurauksia. Näistä sisäistetty säätely on voimakkaimmin itsemäärättyä eli autonomista.

Deci ja Ryan ovat fenomenologisessa itsemääräämisteoriassaan kuvanneet sisäsyntyisen motivaation näkökulmaa siten, että ihmisellä on kolme universaalia psyykkistä tarvetta: autonomia, kompetenssi ja läheisyys. Oma ehdotuksena lisäksi listaan eskapismien tai 'viihtymisen' tai 'juttelun' (tai ehkä ne sisältyvät läheisyyteen). On erilaisia tapoja viihtyä elämässään ja paeta arkipäivän huolia, ja eroa on myös sillä, missä määrin ja suhteessa näitä toteuttaa, passiivisena vastaanottajana vai aktiivisena osallistujana.

Omaehtoinen päteminen ja itsemääräämisen kokeminen vaikuttavat myös ihmisen suhtautumiseen ympäristöönsä. Ympäristöt jotka sallivat näiden tarpeiden tyydyttämisen, lisäävät sisäistä motivaatiota. Luova yhteisö kuten bändi muodostaa oman tiiviin maailmansa joka sitten aika-ajoin tuodaan kohtaamaan ympäröivä maailma. Jos vuorovaikutus on hyvä, voitaneen olettaa että sisäinen motivaatio kasvaa, näin myös ulkoisen palkitsemisen kautta.

Vähintään yhtä oleellista on bändin sisäinen henkilökemia ja se, kuinka hyvin yhtyeen jäsenet kokevat pääsevänsä toteuttamaan omia luovia ambitiesiänsä. 22-Pistepirkko on hyvin solidaarinen ja lähestulkoon hierarkiaton yhteisö. Kaikilla on yhtäläinen oikeus tuoda ja toteuttaa omia näkemyksiään, eikä selkeää johtohahmoa ole.

Tässä taiteellisessa toiminnassa sisäinen ja ulkoinen motivaatio ovat toisiaan ruokkivassa vuorovaikutuksessa, joka aktualisoituu esim. esiintymistilanteessa. Sisäsyntyinen motivaatio synnyttää musiikkia joka tarvitsee kuulijansa. Ulkoiset palkinnot, suosio ja raha eli menestys, eivät myöskään ole merkityksellisiä, musiikkia tehdään sisältä ulospäin ja siitä toivotaan saatavan myös myönteistä palautetta. Tekijät asettavat itsensä kerta toisensa jälkeen muitten arvioitaviksi. Rahaa tarvitaan käytännön elämän pyörittämiseen. Ulkoiset motivaatiotekijät alkavat vaikuttaa eniten silloin kun ne käyvät vähiin.

Toiminnasta on tullut ammatti ja elinkeino, ja sen harjoittamiseen on tullut mukaan asioita joita ei voi palauttaa pelkästään alkuperäiseen soittamisen ideaan. Ammattimaistumisen myötä toiminta saa arkisia piirteitä, musaa pitää soittaa huvitti (motivoi) tai ei sillä myös laskut pitää maksaa. Vahvan sisäisen motivaation ansiosta

keikoille lähteminen ja levyn tekoon ryhtyminen on ollut yhtyeelle pääsääntöisesti helppoa, tosin poikkeuksiakin on ollut (esimerkki: suomen kiertue syksyllä 2010 piti tehdä vaikka uuden levyn julkaisu viivästyi kevääseen 2011). Yhtyeellä on siis voimakas sisäinen ja sisäistetty motivaatio toimintaansa ja korkea työmoraali.

Jos toiminnan hyötysuhde eli siihen investoidun energian ja siitä seuraavan hyödyn suhde kääntyy tappiolliseksi, voi ulkoisten palkintojen puute myös kääntyä sisäistä motivaatiota syöväksi. Esim. jatkuva keikkailu liian pienillä palkkioilla liian pitkien matkojen taakse alkaa pidemmän päälle syömään motivaatiota ja ajaa kyseenalaistamaan koko homman mielekkyyden, vaikka itse keikat hauskoja ja onnistuneita olisivatkin. Keikkailu on työnä varsin raskasta monin tavoin, ja koska se on pääasiallinen toiminnan muoto bändille suurimman osan ajasta, sen toteuttamiseen järkevästi tulisi kiinnittää huomiota. Hyvän sisäisen motivaation säilyminen on tässä erityisen olennaista ja oleellista.

Toisaalta sisäisesti motivoituneen toiminnan ulkoinen palkitseminen saattaa jopa vähentää henkilöitten omaa halukkuutta toimintaan, se voidaan kokea autonomiaan puuttumisena (Deci 1999). Sisäinen motivaatio aktivoi ja ylläpitää monenlaisia toiminnan muotoja. Leikkiminen ja leikinomainen toiminta, etsiminen ja tutkiminen ovat sisäisesti motivoituneen toiminnan muotoja, ominaisia ja toivottavia, jopa edellytyksiä kaikelle luovalle työlle.

Decin ja Ryanin kehittämällä menetelmällä voidaan mitata eri tavoin motivoitunutta toimintaa. On neljä syytä minkä takia joku pyrkii toteuttamaan jonkun asian:

a. Joku toinen haluaa, tai tilanne vaatii sitä

(Asko: 1, Espe: 1, P-K: 1, keskiarvo 1)

b. Asia tuottaa mielihyvää tai tekijä on kiinnostunut siitä

(Asko: 5, Espe: 5, P-K: 5, keskiarvo 5)

c. Henkilö kokisi häpeää, syyllisyyttä tai ahdistusta jos ei tekisi näin

(Asko: 3 , Espe: 1, P-K: 3, keskiarvo 2,33)

d. Henkilö toimii tietyllä tavalla koska todella uskoo että asia on tärkeä
(Asko: 3, Espe: 3, P-K: 5, keskiarvo 3,66)

Pyysin bändin jäseniä arvioimaan asteikolla 1-5 toimintaansa näitten neljän syyn kautta. Tulokset olivat odotetunkaltaiset. Kukaan yhtyeen jäsenistä ei koe toimivansa, ainakaan merkittävästi, ulkoisista odotuksista tai olosuhteista riippuen. Yksilöllisen kiinnostuksen tai mielekkyyden merkitys nousee korkeimmaksi, ja asia koetaan myös melko tärkeäksi yleisestikin.

Aktiivisessa ja ammattimaisessa musiikin esittämisessä yhdistyvät kaikki neljä syytä. Musaa pitää soittaa, koska: (a) sille on yleisöä ,(b) sen soittaminen on hauskaa ja nautinnollista ,(c) hommat pitää hoitaa koska näin on sovittu ja sitouduttu tekemään ja (d) tekijät uskovat sen olevan tekemisen arvoista ja jopa tärkeää. Vaikka tämä luokittelu on toisaalta niin yleinen että se kuvaa melkein mitä tahansa toimintaa, kuten vastahankaisen koiran ulkoiluttamista rëntäsateessa, se sopii kuitenkin vaihtelevin painotuksin kuvaamaan niitä motivaatiotekijöitä jotka yhtyettä liikuttavat, ja soveltuu myös itse asetettujen tavoitteiden tarkasteluun.

Vastasin myös itse arviointiin, ajatellen bändin jäseniä jonkinlaisena kollektiivisena yksilönä, ja tulini vastaavaan tulokseen. (a3, b5, c2, d4). Ainoa kohta josta olin jonkin verran eri mieltä oli kohta a, mielestäni yhtye tekee paljonkin asioita koska joku toinen (keikkamyymä tai manageri) niin haluaa, tai ennenkaikkea, tilanne sitä vaatii. Tässä ei kuitenkaan ole välttämättä mitään ristiriitaista, välillä voi olla vaikeaa erottaa milloin toimii oman tai jonkun toisen motiivien mukaisesti. Eikä sen miettiminen joka käänteessä ole kovin hedelmällistä, koska ulkoiset tahot on tässä valjastettu toimimaan yhtyeen etujen ajamiseksi. Kysymys paljastaa joka tapauksessa sen, että tämä ryhmä ei koe toimivansa ulkoisten velvoitteiden pakosta vaan kiinnostuksesta omaan toimintaansa. Mielenkiintoista on myös se, että kaksi kolmesta yhtyeen jäsenestä kokisi jossain määrin häpeää, syyllisyyttä tai ahdistusta jos ei soittaisi musaa, joten soittaminen voidaan nähdä itselleen asetettuna velvollisuutena, kuten myös velvollisuutena yhteistä asiaa kohtaan.

Tavoitteet ovat harvoin puhtaan yksilöllisiä ja ihmiset kokevat muitten tuen tärkeäksi niitä toteuttaessaan (Salmela-Aro ja Nurmi, 2005, 25).

Ryhmän motivaation sisäistäminen psyykkisen kautta on siis selkeä ja yhdenmukainen. Musaa pitää soittaa koska se tuottaa mielihyvää ja iloa, on kiinnostavaa ja myös jossain määrin tärkeää. Asian tärkeys voi olla pikemminkin nähtävissä henkilökohtaisen elämän käytännön asioitten hoitamiseen liittyvien, kuin yleisesti tärkeäksi koettujen asioiden kannalta. Tällä tarkoitan tietysti ulkoista palkitsemista eli rahaa. Seuraavaksi katsotaan millaisiin käytäntöihin, tapoihin ja tekemiseen tämä johtaa.

3.2 Motiivin praktinen sisäistäminen

Hannah Arendtin teoksen *Vita Activa* (Vastapaino 2002, alkuteos ”The Human Condition” 1958) mukaan vapaus määriteltiin antiikin Kreikassa mahdollisuudeksi toimia ja liikkua alueella jossa ei ole hallintaa eikä hallituksi tulemistä. Vapautta on se, ettei ole toisen määräysvallassa, eikä myöskään käytä valtaa toiseen. Autonomisuus toiminnassa on suoraan yhteydessä vapauden kokemiseen.

Ihminen voi tietää vain sen minkä on itse tehnyt. Nykyistä teknologis-taloustieteellistä maailmanmallia täydentämään ja sen vastavoimaksi tarvitaan käytännön elämän ymmärtämistä edistävää analyysia ja kuvausta tekemisen merkityksestä maailmalle ja ihmiselle. Tätä mallia Jaana Venkula kutsuu *praxiologiaksi* kirjassaan *Tekemisen taito* (Lyhty 2011). Mallin taustalla vaikuttavat mm. itse Aristoteles, filosofi Hannah Arendt ja pragmatistinen filosofia, erityisesti William James.

Venkulan mukaan ihmiset tarvitsevat *autonomista toimintaa* jossa ilo syntyy siitä että toiminta vaatii fyysistä ponnistelua ja kaikkien aistien keskittynyttä käyttämistä. Autonominen toiminta, toisin kuin nyt vallitseva *automaattisuus* korostava työkuulttuuri, on elävyyden tunnusmerkki ja johtaa iloon, joka on uupumuksen vastakohta. Uupuminen ja loppuunpalaminen ovat uusia kansantauteja vallitsevassa työkuulttuurissa.

Ihmisen toimintakyvyn muodostavat teot, taidot ja tavat. Vain toimintakykyään käyttävä ihminen voi olla onnellinen. Ihmisen elämäntehtävä on tuottaa ja kokea iloa, ja Venkula ehdottaa yhdeksi ilon lähteeksi arkisten tekojen tekemistä. Musiikin tekeminen ja bänditoiminnan harjoittaminen on perusteiltaan yhtä arkista tai juhlavaa

kuin mikä tahansa toiminta. Musiikin tekeminen ja soittaminen on tässä muodostunut tekijöilleen elämäntavaksi tai -tehtäväksi itseään vahvistavan tekemisen prosessin kautta.

Itse esiintymiset muodostavat jäävuoren huipun siitä kaikesta mitä toimintaan kuuluu. Tarkastelen tässä 22-Pistepirkon musaa pitää soittaa-bisnestä tekijöittensä kollektiivisen toimintakyvyn eli tekojen, taitojen ja tapojen näkökulmasta. En kuitenkaan ala luetteloimaan kaikkia mahdollisia asiaan liittyviä tekoja ja toimintoja vaan valotan asiaa tarvittaessa esimerkein.

Venkulan praxiologia lähtee antiikin Kreikan ja Aristoteleen tavasta jaotella inhimillinen toiminta käsitteellisesti kahteen luokkaan jotka ovat 'vaivalloinen työnteko' , 'esineiden valmistaminen', eli *poiei*, ja vapaalle miehelle soveltuva, ihmistä kehittävä *prattei*. Ensinmainittu yhdistettiin usein 'orjamaiseen työntekoon' ja jälkimmäistä harjoitettiin politiikan, puhetaidon ja taiteen parissa, vapaitten miesten keskuudessa.

Aristoteleen *poiesis* tarkoittaa tekoja joiden avulla suoritetaan jotain tai pyritään saavuttamaan jokin etukäteen suunniteltu tila. Tällaiseen toimintaan tarvitaan *kinesis*, 'liike joka pysähtyy' kun tulos on saavutettu. Venkula käyttää Suomen kielen sanaa 'toiminta' kuvaamaan suorittamista ja valmistamista jossa liike päättyy kun toiminnan päämäärä on saavutettu. (Venkula 2011, 25.) Esimerkkinä vaikka levyn teko tai keikan läpivienti.

Praksis tarkoittaa Aristoteleella, Venkulan tulkinnan mukaan, 'taitoa vahvistavaa toimintaa', jota ilmaisee hyvin suomenkielinen (kolmannen infinitiivin) verbimuoto 'toimiminen'. Toimimisessa on kyse *energeian*, 'jatkuvan liikkeen' ylläpidosta, joka on itsessään toimimisen varsinainen tarkoitus. Musiikin tekeminen ja soittaminen on eittämättä tällaista toimintaa, jatkuvan elävän energian ylläpitoa ja lisäämistä maailmaan. Ei ole olemassa lopputasoa, jolle liike voisi jäädä lepäämään. (Venkula 2011, 25.)

Liike saattaa olla päämäärää tärkeämpi luovassakin työssä, mutta toiminnan erotteleminen tulokseen tähtäävään ja taitoja vahvistavaan voi olla haastavaa.

Venkula käyttää termiä '*tekeminen*' tarkoittaessaan kumpaa tahansa ilmentäviä tekojen, *ergon*, sarjoja ja jatkuvuutta. '*Toiminta*' ja '*toimiminen*' muodostuvat yksittäisten tekojen peräkkäisyydestä ja jatkuvuudesta. (Venkula 2011, 26.)

Tekemisen taidolla Venkula tarkoittaa kaikkien taitojen kehittämisen yhtäläisiä piirteitä, joiden ylläpidolla vahvistuu niin *poiesis* kuin *praksis*. Tekemisen taito mahdollistaa vapaan valitsemisen eri tilanteissa tapahtuman vaatimusten mukaan. (Venkula 2011, 26.)

Teot sitovat tekijänsä maailmaan ja myös muokkaavat sitä. Teot muokkaavat myös tekijäänsä, ihminen kietoutuu todellisuuteen käytännön tekojensa kautta. (Venkula 2011, 40). 22-Pistepirkon olemusta voisi kuvata termillä levollinen elinvoimaisuus, joka on syntynyt tekemisen kautta.

Varmaksi elämään sitoutumisen keinoksi Venkula suosittelee etsimään omasta arjestaan *fokaaliksi toiminnaksi* kutsuttuja tekojen sarjoja, tekemistä jonka ylläpito vaatii jatkuvaa erilaisten taitojen käyttöä. Fokaali toiminta siis lisää sekä taitoja vahvistavaan toimintaan että tulokseen suuntautuneeseen toimintaan vaadittavia syviä taitoja. Se yhdistää päämäärät ja keinot, mielen ja ruumiin sekä ruumiin ja maailman. Näin syntyy monipuolinen ykseyden, yhdistymisen ja sitoutumisen kokemus, josta jatkossa käytetään tässä Michael Oakshottin ilmaisua *koherenssi*. (Venkula 2011, 40-42.)

Fokaali toiminta luo yhteyksiä erillisiltä ja irrallisilta näyttävien asioiden välille ja aikaansaa kokonaisvaltaista mentaalisten ja fyysisten toimintojen virittymistä. Se pakottaa erottamaan toisistaan sen, mikä on hallittavissa ja mikä ei. Fokaali toiminta vie mukanaan, ja sen vaatima vaivannäkö ja ponnistelu tuottavat *iloa ja hyvintekemisen onnea eli eupraxiaa*. (Venkula 2011, 42-43.)

Ja koska ennustaminen on tunnetusti vaikeaa, vaatii fokaali toiminta *täydellistä keskittymistä* käsillä olevaan tapahtumaan onnistuakseen. Ennalta-arvaamattomuus tekee fokaalista toiminnasta valppautta ja taitoja kehittävä, ja sen seurauksena synnyttää myös iloa kun toiminta sujuu. Koska fokaali toiminta sitoo ihmisen maailmaan, se vapauttaa hänet pakon tunteesta; ihminen pääsee tekemään sitä

mikä on hänen mielestään oikein kulloisessakin tapahtumassa ja tilanteessa. (Venkula 2011, 43.)

Tämä on olennaista: 22-Pistepirkko on jo vuosia soittanut keikoillaan ilman biisilistaa, esitystä viedään tai sen annetaan viedä johonkin ennalta-arvaamattomaan suuntaan sen jännitteen, tunteen ja vuorovaikutuksen pohjalta joka ryhmän sisällä ja yleisön kanssa syntyy. Keikka syntyy esitystilanteessa, hetkellisessä kohtaamisessa. Jännitettä kasvatetaan loppua kohti ja usein päästään jopa katharttiseen finaaliin. Tässä täydellistä keskittymistä vaativasta fokaalista toiminnasta syntyy vuorovaikutuksellinen kohtaaminen esiintymistilanteessa, tavoitteena monipuolinen ykseyden, yhdistymisen ja sitoutumisen kokemus eli jo edellämainittu koherenssi. Kaikki toiminta ja tekeminen keikoilla tähtää tähän. Voi tuntua toisarvoiselta painottaa sitä, soittaako yhtye liveinä tuotantoon suunnitellusti vai tilanteen mukaan edeten, mutta se kuvaa tekemisen henkeä ja tapaa. Ja pitää homman mielenkiintoisena monin tavoin, myös yleisön ja äänimiehen näkökulmasta. Kahta täysin samanlaista keikkaa ei tietenkään ole, tässä yksi live-musiikin voima, ja näin toimittaessa vielä vähemmän. Laajan tuotannon tähden tästä seuraa toisinaan valitsemisvaikeuksia, ja joskus tullaan tilanteeseen missä ehdotuksia pyydetään suoraan yleisöltä.

Tehdessään vaivannäköä, sitoutumista, taitojen kehittämistä ja järjen monipuolista käyttöä vaativia tekoja ihminen antaa maailmalle tarpeellisia käytännön tekoja ja vahvistaa elämän sisällä olemisen kokemustaan. Teoista jää myös jälki oman elämän päättymisen jälkeiseen todellisuuteen (Venkula 2011, 45). Esimerkkinä tästä tietenkin yhtyeen levyt ja muut taltiointit, sekä esiintymiset, joiden merkityksellisyys jää vastaanottajan salaisuudeksi. Toisinaan palautetta saadaan ja se on jopa pysäyttävää, kun ihmiset tulevat kertomaan yhtyeen musiikin, jonkin tietyn kappaleen tai esiintymisen vaikutuksista elämäänsä usein kohtalokkaillakin hetkillä.

Ominaista fokaalille toiminnalle on, että se voi häivyttää rajan arkisten ja 'korkeampien', jopa pyhyiden kokemusten väliltä. *Arjessa tarpeellisten tekojen* tekeminen ja sen kautta kehittyminen voi olla merkityksellistä ja lisätä tarpeellisuuden kokemusta. Tämä voi lisätä kriittistä suhtautumista monia 'pyhinä' ja itsestäänselvinä pidettyjä instituutioita ja käytäntöjä kohtaan sekä johtaa niiden tarpeellisuuden kyseenalaistamiseen. Kun ihmisen *autotelisuus* eli itseohjautuvuus lisääntyy, hän ei

ole niin helposti ulkoamäärättyjen sääntöjen ja tapojen vietävissä eli *eksotelinen*, ulkoahjautuva.

Venkulan mukaan taitoja vahvistava toiminta muodostaa vapauden ytimen, ja käytännön toiminnan alue on inhimillisen elämän todellinen vapauden alue. Vaikka täydellistä vapautta ei ole käytännön maailmassakaan, on siinä kuitenkin mahdollisuus autonomisuuteen, itsemääräämiseen. Henkilö voi valita tekonsa kunkin tilanteen vaatimusten mukaan. (Venkula 2011,24, 132-133.)

'Toimitaan tilanteen vaatimalla tavalla' on yleinen toimintaohje ja -strategia musaa pitää soittaa –bisneksessä. Mitä laajempi ja monipuolisempi toimijan kokemusmaailma on, sitä paremmat edellytykset kyseistä ohjetta on noudattaa. Myös sillä on eroa ja väliä, kenen strategiaa ja valintoja seuraa. Musiikkiteollisuudessa on kyllä näennäisesti tilaa monenlaisille toimintamalleille ja suhteellisen paljon taiteilijan vapautta, mutta taustalla piilevät markkinatalouden konformistiset lait, jotka vähentävät autonomisen toiminnan ja vapaan valinnan mahdollisuuksia. 22-Pistepirkoilla on tästä kokemuspohjaista tietoa ajaltaan suuren levy-yhtiön artistina.

Eräs 22-Pistepirkon toiminnan kova ydin ja kestävyuden salaisuus on se, että yhtyeen jäsenet ovat muuttuneet ajan kuluessa ja tapahtumien virrassa Venkulan määritelmän mukaisiksi *minättömiksi käytännöllisiksi ihmisiksi* jotka ovat vapaita valitsemaan oikeat teot vallitsevissa olosuhteissa. Tätä transformaatiota voidaan valottaa tarkastelemalla ryhmän toimintaa seuraavalla *tekemisen kehällä*. Ensimmäisellä alaviivalla kuvataan sitä tilannetta ja vaihetta josta koko homma sai alkunsa ja toisella sitä, missä ollaan osapuulle nyt. Kohtiin 4. - 6. tultaessa erot ovat pieniä tai niitä ei ole.

Tekemisen kehä Jaana Venkulan mukaan

1. Shokki tai konflikti, laukaiseva tunne ylipäättään:
 - tekijä kuulee rokkia eikä ole enää koskaan entisellään
 - artistin olisi tehtävä uusi levy jotta homma ei hyydy

2. Kokeileva teko

- tekijä ostaa kitaran, kytkee sen putkiradioon ja perustaa kaverien kanssa bändin
- aletaan rustaamaan biisejä

3. Miltä tuntuu, eettispohjainen teko

- tekijästä tuntuu mahtavalta, hän haluaa rokata ikuisesti
- biisit vaikuttavat lupaavilta; kyllä näistä taas levy tulee, ja vielä hyvä sellainen

4. Teon toisto josta syntyy taito

- tekijä oppii soittamaan yhä paremmin ja bändi kehittyy
- tehdään levy ja julkaistaan se

5. Taitojen toistosta syntyvä valmius

- toiminta alkaa saada ammattimaisia piirteitä
- toiminta jatkuu ammattimaisena

6. Taitojen ja valmiuksien toistosta syntyvät tavat eli pragmatistienkin mukaan tahto

- tajuaa että tämä on minun hommani ja tätä haluan tehdä
- tämä on edelleen minun hommani ja tätä haluan tehdä

7. Kokemus

- pystyy tekemään hyviä valintoja aiempien kokemusten kartuttaman tiedon pohjalta
- pystyy tekemään hyviä ja oikeita valintoja vallitsevissa olosuhteissa

8. Minätön käytännöllinen ihminen eli persoona

Pragmatistisen filosofian klassikon William Jamesin mukaan etiikan yksi kantasana *ethos* tarkoittaa alun perin 'tapaa', ja toinen kantasana *ethnos* tarkoittaa 'paikkaa johon on kotiuduttu'. Taitojen toistamisesta ja harjoittelusta syntyneillä tavoilla voi olla useita hyödyllisiä funktioita. Tapa yksinkertaistaa ja täsmentää tehtävän hoitoa ja karsii tarpeettomia liikkeitä ja menettelyjä, vähentäen näin väsymystä. Tapa vähentää

tarvetta tietoisesti tarkkailla hyvään suoritukseen vaadittavia yksittäisiä tekoja ja edistää siten virheellisten tekojen havaitsemista. Tapojen kertymä, elävä yhteen toimiminen on loppujen lopuksi sama kuin luonne, ja se näkyy ihmisen koko olemuksessa eli persoonassa. (Venkula 2011, 86.)

Askon mukaan levyntekoon ryhtyminen tarkoittaa joka kerta yhtyeelle ”aina maitohapoille menemistä ja lähestulkoon hajoamista”. Siihen ryhtymistä helpottaa se, että näin tiedetään tapahtuvan, ja se, että siinä on aina ennenkin onnistuttu. Eli taitojen toistosta syntyvä valmius vie prosessia eteenpäin, olkoonkin että se on aina hyppy tuntemattomaan.

Teot, taidot ja tavat ovat paljaimmillaan esillä ja koetuksella keikkaillessa ja kiertueilla, koska ihminen on toimiva olio, joka on aina jossain *tapahtumallisessa ympäristössä*. (Venkula 2011, 51.)

Ihmistä toimivana oliona tapahtumallisessa ympäristössä tarkastellaan seuraavaksi, väliaikaisena kotinaan kiertävä yhteisö.

4 KIERTÄVÄ YHTEISÖ

Matkustaminen on brutaalia. Se pakottaa ihmisen luottamaan vieraisiin ja kadottamaan näköpiiristään tuon kaiken kodin ja ystävien tutun turvan. Ihminen on lakkaamatta poissa tasapainosta. Mikään ei ole hänen paitsi olennaisuudet – ilma, uni, meri, taivas – kaikki mikä viittaa ikuisen tai siihen mitä me siitä kuvittelemme. (Cesare Pavese)

Cesare Pavesen runon luonnehdinta matkustamisesta kiteyttää jotain olennaista. Matkustaminen on olennainen osa muusikon työtä, välttämätön paha tai homman suola, olosuhteista ja asennoitumisesta riippuen. Harvassa ammatissa istutaan ensin vaikka kahdeksan tuntia autossa, ja sitten aletaan töihin. Harvassa ammatissa myöskään nähdään niin paljon erilaisia paikkoja ja kohdataan ihmisiä kuin tässä.

Kiertävä yhteisö kotipaikkana kytkeytyy siihen tapahtumavirtaan jonka kiertämisen eri vaiheet synnyttävät. Kukaan ei koe hotellihuonetta tai klubin takahuonetta kodikseen mutta kiertueella voi olla kuin kotonaan. Espe luonnehti tällaista taitoa lyhyesti lauseella ”että osaa olla” näissä vaihtelevissa olosuhteissa. Tässä oleminen kytkeytyy tekemiseen, sillä kiertäessä päivät täyttyvät toisiaan seuraavista erimittaisista tekemisen ja odottamisen jaksoista. Kuten kenen hyvänsä päivät useissa ammatissa, mutta ilman vakinaista fyysistä kiintopistettä, paitsi ehkä keikka-autoa, jossa oleskelua yritetään rajoittaa minimiin koska siinä joudutaan istumaan aivan riittävästi joka tapauksessa. Jos odottelusta jaettaisiin oppiarvoja, olisivat yhtyeen jäsenet vähintään tohtoreita.

22-Pistepirkko on tehnyt karkeasti arvioituna pari tuhatta keikkaa, tarkkaa tilastoa kaikista keikoista ei ole. Systemaattisen Euroopassa kiertämisen yhtye aloitti 1990-luvulla. Kiertäminen voi tuntua melko automatisoidulta toiminnalta. Samat rutiinit toistetaan vain eri paikoissa päivästä toiseen. Matkustetaan, pystytetään, tsekataan, odotellaan joka välissä, syödään, esiinnyttään, puretaan ja lastataan. Kun jokaisen tekemisen vaiheen pyrkii toteuttamaan mahdollisimman hyvin ja fokaalisti, voi kiertäminen olla antoisaa ja kaikin tavoin palkitsevaa toimintaa.

Kiertävä yhteisö saa viettää suuren osan ajastaan ei-paikoissa, baumanilaisittain ilmaistuna, paikoissa kuten lentokentillä, moottoriteillä, bensa-aseilla, persoonattomissa hotellihuoneissa, klubien takahuoneissa, lastauslaitureilla ja parkkipaikoilla. Ei-tiloissa tai epätiloissa ei kenenkään ole tarkoituskaan viihtyä pitempään, ne ovat kauttakulkua varten. (Bauman 2002, 120-128.)

Päivä kiertueella tai lyhyemmällä muutaman päivän keikkamatkalla näyttää tapahtumiensa ja niitten ajoituksen puolesta osapuilleen seuraavalta:

1. Herätään ja lähdetään hotellin aamiaisen kautta ajamaan kohti seuraavaa keikkaa, n. 7-12
2. Vietetään 2-10 tuntia tien päällä, kahvi-, tupakka- ja ruokataukoja pidetään tarpeen mukaan ja matkan pituudesta riippuen, n. 14-19

3. Saavutaan keikkapaikalle, lastataan kamat esiintymispaikalle (load in), pystytetään ne (set up) ja tehdään soundcheck, n. 15-20
4. Nautitaan illallinen joko keikkapaikalla tai jossain lähistön ravintolassa, n. 18-21
5. Odotellaan esiintymistä aikataulusta riippuen joko hotellissa tai keikkapaikalla, n. 19-23
6. Vedetään keikka, n. 21-00
7. Vedetään hetki henkeä, puretaan kamat, pakataan ne autoon, n. 00-03
8. Majoittaudutaan hotelliin ja käydään nukkumaan, n. 01-05

Päivät ovat siis pitkiä ja monivaiheisia, niihin sisältyy paljon odottelua ja 'notkumista', oleskelua epätiloissa. Kaikkiin vaiheisiin ja niiden väleihin sisältyy sosiaalista kanssakäymistä. Pahimmillaan meno on kuin koirapuistossa. Miten kukin käyttää päivästä aukeavat joutohetkensä vaihtelee tietysti paljon. Yleisesti ottaen, ja varsinkin kiertueen loppupuolella, alkaa ryhmässä ilmetä eräänlaista 'energiansäästötilaan' menemistä, vetäytymistä omaan maailmaan. Jos edellistä aikataulua katsoo tarkemmin, voi huomata että päivistä voi muodostua järkeviä ja kohtuullisia tai järjettömiä ja kohtuuttomia. Kummin käy, riippuu lähes yksinomaan kiertueen reitityksestä eli routingista. Jos päivittäiset ajomatkat vaihtelevat välillä 400-800 kilometriä eikä välipäiviä juurikaan ole, seurauksena on joka tapauksessa väistämättä kasautuvan kiertueväsymyksen yliannos.

22-Pistepirkon kiertueilla kaikki osallistuvat kaikkiin töihin eli roudaavat, ajavat ja odottavat. Soittajat tietysti hoitavat soittamisen ja miksaaja miksaamisen, mutta muutoin kaikki ovat samalla viivalla. P-K:n sanoin: "Kun mä olen lavalla sen puoltoista – kaks tuntia, niin mä olen kuningas, kuten noi muut jätkät, sen jälkeen mä oon yks tästä jengistä enkä yhtään enempää tai vähempää. Samoin kun auto liikkuu,

niin kuski on kunkku.” Erittäin solidaarista ja realiteeteissä kiinni olevaa suhtautumista siis.

Äänimiehen eli miksaajan kuninkuushetkiä olisivat varmaankin soundcheckit joista taas bändi ei erityisemmin välitä, mutta tekee mukisematta mitä pyydetään. Miksaajan työstä noin puolet tehdään soundcheckissä, silloin voi muuttaa vielä asioita tavalla joka ei keikkatilanteessa enää onnistu, kuten vahvistinten sijoittelua lavalla. Mutta hyvä kuningas ei käytä turhaan valtaansa, ja soittajien kiusaaminen liian pitkissä soundcheckeissä on turhanpuoleista hommaa myös sikäli, että he soittavat itse keikalla aivan toisenlaisella intensiteetillä, ja salin akustiikka muuttuu enemmän tai vähemmän kun yleisö on sisällä. Soundcheckit pyritään siis pitämään lyhyinä ja ytimekkäinä. Vanhan paikkansapitävän sanonnan mukaisesti keikalla kaikki on toisin ja yllätyksiin saa varautua. Älä oleta mitään, ole valmis kaikkeen; siinä hyvä suhtautumistapa äänimiehelle.

Olosuhteet ratkaisevat asennetta enemmän tässä toiminnassa. Vaikka positiivista asennetta kannattaa vaalia, sillä ei voi peittää tosiasioita. Jos kiertueen reititys on huono (koko ajan tien päällä nasta laudassa), keikkapaikat tarkoitukseen soveltumattomia (epäviihtyisiä räkälöitä joissa kelvoton akustiikka ja keho tekniikka) ja järjestelyt puutteellisia (sopimuksessa määritellyt ehtoja ei täytetä tai ne on täytetty vähän niin ja näin), yhtye väsy nopeammin ja alkaa esiintyä huonommin. Tämä tapahtuu aivan tiedostamatta silloin kun asiat menevät näin, kukaan ei niin päättä. Tällöin kiertueesta tulee rasittava savotta jossa osallistujat ryhtyvät laskemaan jäljelläolevien päivien määrää.

4.1 Kiertueväsymys ja stressi hyvässä ja pahassa

Stressin kahdet kasvot tulevat tutuiksi kiertäessä. Hyvää stressiä tarvitaan jotta saadaan asioita tehdyksi, huono stressi taas kuormittaa henkisesti ja fyysisesti. Stressin hyvä vaikutus tulee esiin tilanteissa joissa sillä on positiivista asennetta, motivaatiota ja suorituskykyä lisäävä vaikutus. Kiertäessä huonoa stressiä aiheuttavat klassiset tekijät kuten alituinen kiire ja melu, jolla en nyt tarkoita ainoastaan bändin soitosta syntyvää äänenpaineen määrää, vaan myös autosta ja muista kulkuvälineistä lähtevää jatkuvaa taustamelua ja oleskelua meluisissa

julkisissa paikoissa. Yleensä myös univelkaa kertyy ja unirytmii muuttuu kotioloista poikkeavaksi. Näin erityisesti perheellisillä. Suorituspainet aiheuttavat sekä hyvää että huonoa stressiä. Tosin pitkän uran etuihin kuuluu se, etteivät keikat enää yhtyettä paljoa jännitä, jos lainkaan.

Kohtuullinen määrä painetta kuuluu kiertue-elämään, vie sitä eteenpäin ja pitää ihmiset vireinä. Eräs 22-Pistepirkon kiertuekäytäntö on osoittautunut erityisen toimivaksi stressin kasaantumisen ehkäisijäksi. Se on niinkin yksinkertainen asia kuin että jokaisella asianosaisella on oma hotellihuoneensa pitemmällä kiertueilla. Se, että pääsee omiin oloihinsa kesken ja jälkeen pitkän ja rasittavan päivän, edes lyhyeksi aikaa, on tärkeää. Tästä joutuu toisinaan taistelemaan paikallisten promoottorien kanssa, koska joittenkin keski-eurooppalaisten on nähtävästi kovin vaikea ymmärtää miksi kukaan haluaisi koskaan olla hetkeäkään yksin. Asiasta on jouduttu Espen mukaan aika-ajoin vääntämään kättä siitä lähtien kun käytännöstä päätettiin jo vuosikautia sitten, ja siitä huolimatta että se on kirjattu sopimukseen. P-K arvioi että näin parannetaan rundilla jaksamista ainakin kolmanneksella. Tieteellistä tutkimusta asiasta ei ole tehty, mutta kokemuspohjaista tietoa löytyy ryhmästä joka on tehnyt 50 keikkaa 50:ssä päivässä. Mainittakoon tässä, että kun kysyin oliko kyseisessä reissussa mitään järkeä, vastaus kuului: ”Järkeä? No eihän siinä mitään järkeä ollut. Mutta tulipahan sekin koettua.” Tanskalainen ohjaaja Andreas Haaning Christiansen teki reissusta mainion Sleep Good – Rock Well -dokumentin (2005).

Harvalla ammattialalla suhtaudutaan huonosti suunniteltuihin ja vaikeasti toteutuviin töihin yhtä suurella rakkaudella kuin musaa pitää soittaa- bisneksessä. Keskusteluihin, joissa musiikkialan eri ammattilaiset muistelevat menneitä reissujaan kuin sotaretkiä konsanaan, on toisinaan haastavaa suhtautua mitenkään rakentavasti. Välillä jutut kuulostavat yhtä mieltäylentäviltä kuin jos kaksi eri hölmöläisheimon edustajaa kerskailisi sillä, kumman porukka kantoi enemmän valoa säkillä tupaansa. Olen ollut mukana tällaisilla sotaretkillä, ja riski tarttua pulloon on suuri. Kiertueista puhutaan yleisesti reissuina tai 'pätkinä', ei esimerkiksi korrektisti työmatkoina joita ne ovat, mutta tämä on toissijaista. Yleensä kun mahdollisuus lähteä kiertämään tarjoutuu, mille hyvänsä bändille tai artistille, siihen vastataan innokkaasti kyllä. Kiertämisessä on jotain myyttistä hehkua josta lähes kaikki musiikkia kunnianhimoisesti tekevät haluavat saada osansa. On myös artisteja jotka

keskittyvät musiikin tekemisen muihin prosesseihin eivätkä missään tapauksessa edes haluaisi kiertää, usein asian rasittavuuden ja vaativuuden koettuaan.

Kiertäminen saattaa olla myös varsin mukavaa hommaa, kun olosuhteet ja aikataulut ovat kunnossa. Silloin kun homma lähtee hyvin käyntiin ja etenee suunnitellusti, voidaan saavuttaa kiertämisen flow-tila, jossa kaikki sujuu kuin itsestään ja motivaatio on korkealla. Näin asiat ovat pääsääntöisesti olleet ja kaikki voineet nauttia siitä mitä on lähdetty tekemään. ”Parin ekan päivän jälkeen se menee kuin automaattiohjauksella, ja tuntuu että vois tehdä vaikka kuinka pitkään..” sanoo P-K. Käytännössä 22-Pistepirkon kiertueet ovat viimeiset neljä vuotta olleet maksimissaan reilun kolmen viikon urakoita. Mitään standardipituutta ei kuitenkaan ole, vaan kiertäminen on ollut viime vuosina varsin monipuolista ja -muotoista. Yksittäisiä pistokeikkoja tehdään lähes yhtä paljon kuin systemaattista kiertämistä. Kolme viikkoa on nykyiselle kiertuekattaukselle kokolailla maksimaalinen aika, sen yli meneminen vaatisi enemmän henkilökuntaa ja välipäiviä. Yhtyeen jäsenet eivät myöskään halua olla liian pitkään erossa perheistään.

Olemme joskus verranneet kiertueen läpiviemistä vieterillä käyvän mekaanisen laitteen toimintaan. Itsensä virittää jaksamaan edessä olevan pätkän, ja sen jaksaa. Kun reissu on tehty, seuraa stressin laukeaminen ja päiväkausia kestävä väsymys, voimattomuus ja henkinen poissaolevuus. Kun palasin kotiin viimeisimmältä kahden viikon ja yli 6000 kilometrin komennukseltani, olin uupumuksesta huolimatta useita päiviä hyvällä tuulella pelkästään siksi, ettei minun tarvinnut lähteä mihinkään, eikä pyytää keneltäkään mitään.

4.2 Nikkonen ja Bauman: tyypit ja näkökulmat

Ahti Nikkonen määrittää tutkimuksessaan viisi ravintolamuusikkotyyppejä jotka täsmentyivät kolmeksi orientaatiotyypiksi: elämäntapa-, tähtiinpyrkijä- ja ohimenijämuusikko, sekä vielä kaataja- ja ajopuumuusikko (Nikkonen 2004, 18). Nämä tyypit vertautuvat sosiologi Zygmunt Baumanin elämäntapatyyppeihin; turisteihin, kulkureihin ja pyhiinvaeltajiin. Molemmissa tyypittelyissä on jotain hyvin ominaisia piirteitä minkä hyvänsä musiikinlajin soittajille, vaikka ne ovat ideaalityyppejä joita ei yksilöinä ole olemassa.

Rock-muusikot eivät kovin hyvin asetu em. luokkiin ja 22-Pistepirkko erityisen huonosti, mutta on silti mielenkiintoista tarkastella heidän sijoittumistaan tähän jäsenyykseen tai luokitteluun.

Elämäntapamuusikolle soittaminen ja muusikon ammattissa toimiminen kaikkine mausteineen on keskeinen elämän sisältö. Ravintolamuusikkoja tutkiessaan Nikkonen havaitsi elämäntapamuusikoitten kiinnittyvän nimenomaan siihen kokonaisvaltaiseen elämäntapaan jota muusikkona toimiminen kyseisellä alalla merkitsi. (Nikkonen 2004, 130.)

Kuten jo nimestä voi aavistaa, Nikkonen tarkoittaa tähtiinpyrkijämuusikolla tyyppiä, joka pyrkii menestymään urallaan ja pääsemään julkisuuteen hinnalla millä hyvänsä. Ravintola- ja tanssimusiikin maailmassa tämä on saattanut tarkoittaa varsin raadollistakin käyttäytymistä, erityisesti naisartistien kohdalla. Valitettavasti näin on varmasti myös rock- ja popmusiikin alalla. 22-Pistepirkko edustaa sisäänrakennetun outoutensa ja ulkopuolisuutensa kanssa eräänlaista anti-tähtiinpyrkijämuusikkoutta, ja on sellaisena päässyt varsin pitkälle. Sosiaalinen verkostoituminen on ollut rockin maailmassa tärkeää kautta aikain, ja eräässä vaiheessa Helsingissä, jonne myös 22-Pistepirkko kotiutui, pidettiin tärkeänä tietyissä kapakoissa istumista ja siten näkyvillä noloa. Näin siis 1990-luvun alun Helsingissä. 22-Pistepirkko käytti kyseisen ajan tiiviiseen, jopa räähkimäiseen harjoitteluun kellarissaan. Tämä poiki taitoja ja valmiuksia, loi pohjan, josta se edelleen ammentaa ja uudistaa musiikkiaan. Ahkera baarissa istuminen taas loi pohjan monen lupaavan muusikon tuhoutumiselle. Mistä päästäänkin seuraavaan kategoriaan.

Kaataja- ja ajopuumuusikkotyypit, tarkoittaen viinan ja naisten/miesten kaatamista, eivät sovellu tähän pelkästään yhtyeen pitkän uran takia, kaatajamyysikot eivät yksinkertaisesti selviytyisi velvollisuuksistaan näin pitkään tuhoisan käyttäytymisensä kanssa. Ajopuumuusikkous, jossa toimitaan muusikkona vain koska ei muutakaan osata, ajaisi toiminnan kuolleen rutiinin umpikujan ja näivetymiseen. Tämä näkyisi ja kuuluisi lopputuloksessa huonoin seurauksin.

Ohimenijämuusikolla Nikkonen tarkoittaa tyyppiä, joka tietää ettei tule soittamaan kovin pitkään, vaan siirtyy muihin hommiin kun aika on sopiva. Rock- ja popmusiikin

soittamista on yleisesti ottaen pidetty nuoruuteen kuuluvana väliaikaisena toimintona josta siirrytään sitten 'oikeisiin töihin'. Suurin osa tekeekin juuri näin, edellä esitetyn kliseen mukaisesti. Bändit hajoavat, eivät kannata taloudellisesti ja perhe-elämä vaatii tiiviimpää sitoutumista. Notkean modernin kaikki käy-kulttuurissa on kuitenkin täysin hyväksyttävää jatkaa nuoruuttaan elämäntyöksi vaikka kuinka hamaan vanhuuteen jos niin haluaa ja jaksaa. Se saattaa tosin vaatia poikkeuksellista notkeutta elämäntyön ja -tavan toteuttajalta, monin tavoin.

Ihmisellä voi olla useita keskeisiä elämänsisältöjä ilman erityistä arvojärjestystä.

Voisi sanoa että 22-Pistepirkon tapauksessa kyseessä ovat elämäntapamuusikot joitten tähtiinpyrkimykset ovat menneet ajopuun lailla ohi ja tilalle on astunut eräänlainen vähäeleinen professionalismismi ja oman työn ethos eli tekemisen tapa.

Voidaan myös nähdä piirteitä sekä turistin, kulkurin että pyhiinvaeltajan elämäntapatyyleistä. Tällöinkin elämäntapatyylit ilmenevät sekoittuneina. Kiertäessä kyseeseen tulisi lähinnä turistin osa. Tosin kiertue-elämän todellisuuden kohdatessaan nautiskeleva turisti saattaa huomata joutuneensa pyhiinvaeltajan karuihin vankkureihin. Eiffel-torninkin näkee vain kaukaa Pariisin ankealta kehätieltä kun on niin kiire soittamaan johonkin pimeään loukkoon.

6 MUUSIKKOUS

Muusikon identiteetin omaava on muusikko myös silloin, kun hän ei ole varsinaisesti soittopaikallaan (Nikkonen 2004, 131).

Rockmusiikin soittaminen tai alan muissa töissä toimiminen on enemmän vapaan taitamisen kuin jäsenneytymisen tietämisen toimintaa. Tieto populaarimusiikin tekemisen maailmassa on yleensä synonyymi omakohtaisen kokemuksen tuomalle tietämykselle. Voi tietää vain sen mitä on tullut tehtyä tai muut ovat tehneet. Työ ja tekeminen on monitahoista ja -muotoista, valmiitten mallien tarjoaminen esim. kirjallisten oppaiden tai vastaavien kautta on jokseenkin haasteellista. Valmiuksia voi tietysti kehittää opiskelemalla esim. musiikkia tai esitystekniikkaa, mutta varsinainen oppiminen tapahtuu ns. kentällä; kehittämällä toimintakykyään eli tekoja, taitoja ja tapoja, josta syntyy sitten se tekemisen tapa mikä kullekin ominainen on.

Muusikkous elämäntapana tai -asenteena voidaan myös tulkita sopeutumiskeinoksi työn epävarmuuteen (Nikkonen 2004, 143). Muusikoiden ja teknikoiden keskuudessa on usein havaittavissa tietynlaista erikoislaatuista ryhmäsolidaarisuutta. Tämä ilmenee muun muassa kohdattaessa toisia artisteja keikkamatkoilla. Taustalla lienee eräänlainen hiljainen tieto ja yhteisymmärrys siitä miten hohdokasta homma todellisuudessa on tai ei ole. Mukana on myös ammattiyllpeyttä ja hilpeän anarkistista asennetta, taustalla tietoisuus siitä että asiat jollain tavalla kuitenkin aina järjestyvät ja onhan tämä sentään enimmäkseen hauskaa hommaa. Kaikki tekevät samaa juttua, kukin tahollaan ja tavallaan. Teknikot puhuvat usein ”kisoista” tapahtumaa tarkoittaessaan. Keikasta suoriutuminen, tekeminen kunnolla, nousee pääasiaksi ja joskus tämän päämäärän saavuttaminen muistuttaa enemmän sotaretkeä kuin työmatkaa. Musiikkialan suullinen kansanperinne on tarinoita tulvillaan.

Muusikon ja sotilaan elämäntapaa yhdistää se, että molemmissa pitkiä tylsyyden jaksoja rikkovat lyhyet kauhun hetket (Sanonta, tekijä tuntematon).

6.1 Addiktiivisuus

Addiktio eli riippuvuus tulee latinan sanasta *addictio*, joka tarkoittaa jonkun valtaan jättämistä, ja sillä tarkoitetaan yleensä voimakkaan, toistuvan halun ohjaamaa käyttäytymistä. Addiktio voi syntyä jonkin aineen käyttöön tai toimintaan ja sille on ominaista jännittävän odotuksen, taistelun ja lopulta jopa sietämättömän paineen laukeaminen (Viljamaa 2011, 7). Näin addiktion määrittelee Janne Viljamaa kirjassaan ”Pakko saada! Addiktoitunut yhteiskunta” (WSOY, 2011).

Muusikkona toimiminen voi olla emergentti henkinen yläkulttuuri jossa ilmenee negatiivisen ja positiivisen addiktiivisuuden piirteitä. Kirjassaan ”Kantapöydän imu – juoppokulttuuri valintana ja pakkona” (Tammi, Hanki ja jää-sarja, 1997) Seppo Toiviainen kiteyttää juoppokulttuurin emergentiksi ilmiöksi joka henkisenä yläkulttuurina toimii käyttäjien elämää ohjaavana voimana ja synnyttää tietyn tyyppistä käyttäytymistä. Ehkä ei kovinkaan yllättäen ja sovelletuin osin, analyysi sopii myös soittokulttuuriin. Suoritetaan lyhyt vertailu soittamisen kulttuurin ja juoppokulttuurin välillä.

Kuten päihteiden käyttö, myös musan soittaminen voi olla addiktoivaa. Juomisen tai soittamisen syy on viime kädessä vain juominen tai soittaminen, vaikka sillä on myös sosiaaliset ja taloudelliset ulottuvuutensa. Ansa tai palkinto juomisessa tai soittamisessa on itseään vahvistavan ajattelun tapa. Rockin tai musan soittamisen kulttuuri tai juoppokulttuuri on vahvasti emergentti, se on kollektiivinen, yliyksilöllinen kiteytymä. Se on samantyyppinen, tapahtuipa juominen tai soittaminen kapakassa tai klubissa, asunnossa tai konserttisalissa, puistossa tai ilmaistapahtumassa taikka rannalla tai festivaalilla – sama ”barokkiooppera” (tai kerjäläisoppera) kaikkialla. (Toiviainen 1997, 19-21.)

Eroavaisuudet näiden kahden välillä alkavat tässä: siinä missä juoppokulttuuri on hyvin ahdistava, kylmä, yksinäinen ja autoritaarinen, voi soittokulttuuri olla vapautunut, lämmin, yhteisöllinen ja solidaarinen. Näin kärjistetyksi ilmaistuna. Musiikin soittaminen kuntouttavana toimintana olisi suositeltavaa laajemminkin, sillä kun päihteet hajoittavat ihmisen sisäisesti ja ulkoisesti, on soittaminen eheyttävää, voimaannuttavaa ja itsessään merkityksellistä toimintaa.

Alkoholin ja muiden päihteiden käyttöä on pidetty musakulttuurin elämäntapaan kuuluvana ja jopa hyväksyttävänä maailman sivu. Rock-puolella on saanut ehkä olla enemmän päihtyneenä ilman potkuja kuin muilla aloilla, ja tulokset ovat olleet välittömästi raportoitavissa jos on esiinnytty huonosti ja päihtyneenä. Muusikot on nähty erityisryhmänä jonka otaksutaan käyttävän päihteitä, ainakin jossain uransa vaiheessa, enemmän tai vähemmän. Tämä lienee toiminut myös itseään toteuttavana profetiana toisinaan. Stereotypiaa sekaisin olevasta rock- tai popmuusikosta pidetään toki yhä yllä elävässä elämässäkin, mutta harvenevin rivein. Oman kokemuksen mukaan päihdeongelmaa on muusikkojen ja muiden alalla olevien parissa yhtä paljon tai vähän kuin yhteiskunnassa ylipäätään. Toimintakulttuuri alalla on myös muuttunut sikäli ammattimaisemmaksi ettei päihtyneenä törttöilyä katsota hyvällä tai suvaita lainkaan kenenkään puolelta.

Päihdeongelmien laajuutta ja vakavuutta ei tule kuitenkaan vähätellä. Suomessa on erään arvion mukaan n. 600 000 alkoholin suurkuluttajaa/alkoholistia/sekäkäyttäjää ja osa heistä toimii varmasti myös musiikkialalla. Päihdeongelmallisille on usein

ominaista keskimääräistä suurempi tunneherkkyys, kuten myös luovien alojen ihmisillä. Ei ole epätavallista, että stressaavassa työssä helpotusta etsitään päihteistä. Erityisesti kiertäessä tämä on riskialtista, sillä mahdollisen noidankehän syntyminen on helpompaa vieraassa ympäristössä oltaessa, väsyneenä ja paineen alla. Tässä ryhmäpaine on myös huomattava. Elämä on erilaisten riippuvuussuhteiden verkko ja kannattaa noudattaa harkintaa sen suhteen minkä antaa elämäänsä hallita.

7 MITEN TEKIJÄT KOKEVAT ITSE

Säännöt ovat vapauden este? Keikalla taideyliopistossa.

Olimme 22-Pistepirkon kanssa keikalla Tukholman Taideyliopisto Konstfackissa 11.11.2010. Tilaisuus oli sikäli normikeikasta poikkeava, että ensin professori Vesa Kannianen piti luennon vapaudesta, sen jälkeen keskusteltiin yhteen ja yleisön kanssa aiheesta ja lopuksi sitten vedettiin keikka. Vesan mielestä 22-Pistepirkko on esimerkkitapaus itse luodusta vapaudesta. Vapaus on Kannianen mukaan menetetyt viattomuuden ikävöintiä ja melko abstrakti käsite ylipäätään. Vapauden merkkejä ovat vahvuus ja itsenäisyys.

Kulttuuri alkaa kertoa meille totuuksia sillä minuutilla kun synnymme mutta näistä totuuksista voi ainakin jossain määrin vapautua. Luomisen vapaus tarkoittaa kieltäytymistä valmiiden totuuksien tottelemisesta. Tämä voi aiheuttaa hankauksia ns. normaalielämässä sillä oman tiensä kulkijoiden polku saattaa olla kuoppainen ja huonosti valaistu. Kulkijan on siis oltava buddhalaiseen tapaan ilmaistuna oma valonsa ja jossain mielessä raivattava koko pirun polku itse. Luominen ja vapaus ovat itse asiassa sama asia, ja vapaudesta seuraa vastuu. Jos ja kun aletaan laskelmoida, luovuus on mennyttä ja siten myös vapaus. (Kannianen 2010)

Kuolettavia syntejä vapautta kohtaan ovat raha ja maine. Kun laskelmoitu pyrkimys hankkia rahaa ja mainetta astuu mukaan tekemiseen, menetetään vapaus olla yhtä taiteensa kanssa. Tärkeää olisikin säilyttää lapsenomaisen viaton ja leikkisän

kokeileva asenne tekemisessä. Ja tulla silti toimeen. Yleensä ristiriidaksi luovassa työssä muodostuu se, että on vapaus luoda ja pakko myydä. Tai sitten päinvastoin.

Luento seuranneessa vapaamuotoisessa keskustelussa bändin jäsenet ottivat kantaa edellisiin teemoihin. Heidän suhtautumisensa vapauteen oli vähemmän romanttinen. P-K sanoi jopa suoraan ettei häntä ole koskaan erityisesti kiinnostanut onko hän erityisen vapaa vai ei. Asko puolestaan testasi yleisön suvaitsevaisuutta kyseenalaistamalla ”luovan luokan” työskentelytapoja (”Kun näen jonkun istumassa kahvilassa läppäri auki töitä tekemässä, mietin usein että onko tuossa vapaa luova dynaaminen yksilö vai pelkkä kurja orja?”); tusinan verran taideopiskelijoita alkoi tässä vaiheessa pakata läppäreitään ja tehdä lähtöä. Espe painotti puheenvuorossaan pikemminkin työetiikkaa ja etuoikeutta tehdä valitsemaansa työtä, kuin hehkutti vapautta. Luomisen vapaus on tälle yhtyeelle enemmän hiljainen, jopa itsestäänselvä taustaolettama ja tekemisen tapa, kuin itseisarvoinen päämäärä. Muusikot saavat jo varhaisessa vaiheessa uraansa huomata että vapaus on suhteellinen käsite.

7.1 Kehityskeskustelu keikkabussissa – musaa pitää soittaa-bisnes

Eräällä keikkamatkalla Seinäjoelle otin puheeksi kehitysnäkökulman yhtyeen toiminnassa ja sain yllättäviä vastauksia. Varsin yksimielisesti soittajat totesivat miettivänsä paljon, jopa päivittäin, miten toimintaa voisi tehostaa niin, että se olisi kannattavampaa kaikille osapuolille. Koska musiikki on elämäntavan lisäksi 22-Pistepirkolle elinkeino, kehitystavoitteet ovat kaupallisella puolella, eli kuinka saada lisää tuloja itseään enempää rikkomatta. Yhtyeen jäsenillä ei rumpali Espeä lukuunottamatta ole sivuammatteja eivätkä he soita muissa yhtyeissä ammattimaisesti. Sivuprojekteja kyllä on. Nämä ovat perinteisesti olleet sellaisten suomalaismuusikoiden tapa selviytyä jotka eivät ole ns. omalla jutullaan saavuttaneet riittävän suuria myynti- ja keikkalukuja. Muita suosittuja selviytymiskeinoja ovat heittäytyminen työttömyys- ja sosiaaliturvan varaan tai paremmin toimeentulevan puolison löytäminen. Yrittäjinä ei sosiaalietuuksia paljoa nostella vaikka markkinoilla olisi hiljaisempaa. Nyt yritystoiminnan lopettaminen on harkinnan alla.

”Mieluummin roudaan, ja syön” , totesi P-K Keränen kun tiedustelin hänen suhtautumistaan siihen, että keikkoja tehdään nykyisin huomattavasti pienemmällä henkilökunnalla kuin joinakin menneinä vuosina. Asko taas sanoo viihtyvänsä paremmin pienemmässä seurueessa, yksinäinen susi kun kuulemma on. Kun jossain vaiheessa oli jopa viisi teknikkoa, ryhmä uhkasi aika ajoin muuttua laumamaiseksi ryyppyremmiksi aina kun tilaisuus koitti, eikä keikkaliksoista paljon jaettavaa jäänyt kun kiinteitä kuluja oli enemmän. Työorientoituminen nykyisessä kuviossa on hyvä, ja kun liikkuvia osia on vähemmän tulee tehdyksi myös vähemmän kompromisseja. Liikkuvat osat on nykyisellään vähennetty yhteen äänimieheen ja tilanteen mukaan rekrytoitavaan merchandise- eli oheistuotteiden myyjään. Euroopan kiertueilla myös manageri Kannegiesser on usein mukana ja hoitaa silloin kiertuemanagerin ja merchandiserin tehtävät.

22-Pistepirkko päätti jo 1990-luvulla hullunrohkeasti laittaa kaikki munat samaan koriin, perustaa oman firman (ironisesti nimetty Bare Bone Business Oy) asioidensa hoitamiseen ja hallinnoimiseen ja keskittyä vain omaan uraansa, kävi miten kävi. Tämä hyppy tuntemattomaan on perusta sille vakaalle suosiolle jota yhtye edelleen nauttii. Askon mukaan tarvittaisiin ”yhden asteen upgreidaus” ja toiminta lähentelisi optimiaan; olla eräänlainen iso vaihtoehtobändi joka tuottaisi riittävästi elättääkseen jäsenensä (ja managerinsa ja teknikkonsa) vähän paremmin kuin nyt. Tältä osin tavoite ei ole muuttunut sitten alkuaikojen, kuten Asko bändin historiikissa kertoo: ”Keikkamyymme Hollannissa ja eräs manageri sanoivat meille joskus 1993 että te olette ja pysytte underground-aktina ja hyvä niin. Ja että niin voi elää mukavan elämän ja tehdä pitkän uran. Me ei täysin ymmärretty mitä ne tarkoittivat. Suomessa underground oli ainakin 1990- luvulla täysin rahatonta touhua. Me haluttiin elää tekemällä musiikkia.” (Puustinen ym. 2005, 228).

Underground, tai miksi hyvänsä hommaa halutaan kutsua, ei ole muuttunut yhtään rahakkaammaksi 2000-luvulla, mutta 22-Pistepirkko on pysynyt jaloillaan parikymmentä vuotta kyseisestä lausunnosta. Kaiken edellä kerrotun pohjalta nousee kuitenkin väistämätön kysymys.

7.2 Miten toiminta säilyy mielekkäänä ja merkityksellisenä, ja miten se kantaa taloudellisesti?

Kompromissitonta liiketoimintaa tuskin on olemassa. Pistepirkoilla on mukavasti kaikki langat omissa käsissään mutta toimeentulo on tiukkaa. Tässä on se jännitepari johon kehitysnäkökulmaa on etsitty läpi yhtyeen uran. Tällä hetkellä toiminta vaatii, tai siinä on liikaa, kompromissien tekemistä monissa asioissa. Tekemisen hyötysuhdetta, toimien vaivalloisuuden määrää suhteessa saavutettuun hyötyyn on siis parannettava kaikki muuttujat huomioonottaen.

Yhtye kyseenalaistaa jatkuvasti toimintansa mielekkyyttä ja se on harkinnut moneen otteeseen lopettamista. Keskusteluista kaikkien yhdessä ja jokaisen erikseen kanssa käy ilmi nykytilanteen ongelmallisuuden tiedostaminen. Koska ongelma on enemmän toimeentulossa kuin musiikin tekemisessä ja esittämisessä, yhtyeen parissa on viime aikoina alettu pohtimaan yritystoiminnan alasajamista tai uudelleenjärjestämistä.

Levy-yhtiö Bone Voyagen artistit, (esim. Joensuu 1685, Anssi 8000 & Maria Stereo) ovat joko lopettaneet toimintansa tai ne eivät juurikaan myy, ja Bare Bone Businessin asiat voisi hoitaa myös ulkopuolinen taho. Yrittäjän statuksesta luopuminen mahdollistaisi edes jonkinlaisesta sosiaaliturvasta nauttimisen, mikä on nyt yhtyeen jäseniltä poissuljettua. Rock- ja pop-muusikot ovat myös väliinputoajien asemassa erilaisia apurahoja jaettaessa, 'kevyen' musiikin sektorin odotetaan pitkälti pärjäävän omillaan, markkinoiden ehdoilla. Tosin yhtyeen jäsenet ovat saaneet aika-ajoin erilaisia työskentely- ja muita apurahoja, mutta enimmäkseen he ovat olleet markkinoiden vaihtelevien suhdanteiden varassa.

Musiikkiteollisuudessa ylipäätään äänitemyynnistä on kadonnut lyhyessä ajassa kolmannes. Vajetta on yritetty paikata panostamalla keikkailuun, mikä näkyy kiristyvänä kilpailuna. Monet levy-yhtiöt solmivat nykyisin uusien artistien nk. 360 asteen sopimuksia, joissa haalitaan kustannusoikeuksien lisäksi levy-yhtiölle osuudet keikkamyynnistä ja oheistuotteiden myynnistä. Käytäntö on artistien kannalta vähintään kyseenalainen.

Pienyrittäjän osa on harvoin kadehdittava. 22-Pistepirkon toiminta on sikäli kausiluonteista ja alituisen prekaaria kuten useimpien artistien, että kun tietty määrä

keikkoja ja kiertueita on tehty, tulee väistämättä hiljaisempia aikoja. Levynmyynti ja teosto-korvaukset tuovat oman siivunsa kokonaistoimeentuloon. Kaiken kaikkiaan musaa pitää soittaa- ammattiala on täydellisen epävarmuuden leimaama ja heijastaa sellaisenaan yleistä kehitystä koko kulutusyhteiskunnassa. Tämän itsestäänselvyyden kyseenalaistaminen herättää kysymään voisiko asiat yleisesti ottaen järjestää jotenkin toisin, vai hyväksytäänkö hiljaa nykyinen kehitys ja sopeudutaan köyhtyvään kulttuuriin?

Kerran kysäisin bändiltä miten he suhtautuisivat viime aikoina taas esillä olleeseen perustulo- kysymykseen. Vastaus oli lyhyt ja nopea: ”No, olishan se ihan mahtava juttu.”

Bändin onneksi se ei ole naimisissa rutiiniksi muuttuneen saman tahkon kiertämisen kanssa vaan on edelleen aidosti ja vilpittömästi kiinnostunut yhdessä tekemästään musiikista ja sen kehittamisestä. Voitaisiin sanoa että välttämättömyydestä on nyt tehty hyve, mutta: ”Jos tässä ei olis tätä musaa niin me voitais yhtä hyvin kääntyä tuosta seuraavasta liittymästä takasin”, toteaa P-K, ”tää soittaminen näitten jätkien kanssa on yksinkertaisesti mun mielestä vaan todella kivaa, toisinaan ihan parasta hommaa”. Edellinen kommentti ei ole lainkaan niin itsestäänselvä kuin voisi kuvitella, ja se kuvastaa hyvin tekemisen henkeä ja luonnetta, jälkimmäinen myös yhteistoiminnan merkitystä. Jos bändiä ei kiinnostaisi enää oma hommansa se ei todennäköisesti lähtisi soittamaan vaikka siitä maksettaisiin enemmänkin. Ja nyt lähdetään vaikka siitä ei aina niin hirveästi jää viivan alle. Musaa pitää soittaa. Mutta jos pelivaraa olisi enemmän niin keikkailua voisi rajoittaa tiettyyn määrään tietyille aikavälille, tai ainakin karsia rasittavimpia vetoja pois. Tosin kaikki keikat ovat arvokkaita tavallaan, ja ammattilaisina ne tehdään aina niin hyvin kuin kyetään.

Nykyisellään 22-Pistepirkon keikkailu on pääosin ajomatkoiltaan varsin järkevää ja hyvin reititettyä, yhtyeen ohjelmatoimisto Piikkikasvi on myös pitkän linjan toimija alalla ja tuntee hyvin Suomen kartan. Ja tietää muutenkin mitä tekee, kaikki informaatio bändin ja keikkajärjestäjien välillä on kulkenut sujuvasti ja on ollut helppoa lähestyä keikkoja ”meet vaan ja teet vaan”-asenteella kun tietää että sopimus- ja majoitusasiat on hoidettu, tekniset ja muut raiderit lähetetty. Eikä se autossa istuminen niin kauheaa ole kun on hyvää seuraakin.

Yksi mahdollinen kehitysskenaario olisi laajentaa yleisöpohjaa keikkaillemalla uusissa paikoissa ja maissa. Tämä vaatisi lisäresursseja eli aikaa ja rahaa joka olisi nykytoiminnasta pois ja kaventaisi leipää entisestään. Uusien markkinoiden etsiminen keikkalemalla riskillä ei myöskään välttämättä olisi tuloksellista enää tässä vaiheessa. Uutta yleisöä kuitenkin ilmaantuu, esimerkiksi korkeakouluopiskelijat tuntuvat löytävän yhtyeen sukupolvi toisensa jälkeen, ja joskus diggailu jopa siirtyy vanhemmilta lapsille.

Nyt keikkailua Suomessa harjoitetaan enemmän ja vähemmän samoissa klubeissa ja saleissa vuodesta toiseen, ja kesäisin ovat lukuisat festivaalit ja muut tapahtumat. Tämä muodostaa tietynlaisen kivijalan keikkailulle ja täytyy myös muistaa Suomen pieni koko markkina-alueena. (Erään suurehkon ohjelmatoimiston edustaja kertoi vastikään että uusia paikkoja Suomesta on erittäin vaikeaa löytää juuri nyt, ja mainitsi esimerkkinä erään toisen pitkän linjan suomalaisbändin joka on myynyt satojatuhansia levyjä huippuvuosinaan ja haluaisi keikkailla edelleen, mutta kysyntää ei yksinkertaisesti ole ja keikat jäävät myymättä yrityksestä huolimatta.) Niinpä keikkailua harjoitetaan lähes yhtä paljon muualla Skandinaviassa, erityisesti Norjassa, ja Pohjois-Euroopassa; Saksassa, Sveitsissä, Itävallassa sekä myös Ranskassa, Hollannissa ja Belgiassa.

Mistä tässä sitten kiikastaa? Rahasta tietenkin. ”Tehkää hittejä!” , kuului erään musiikkialan henkilön oraakkelimainen neuvo. Ikävää vain on, ettei hittejä voi tietoisesti tehdä, niitä tulee tai syntyy. Hitti on erään määritelmän mukaan kappale joka on helppo muistaa mutta vaikea unohtaa. Hittejä yrittävät tehdä monet mutta harvat niitä saavat. Kaupalliset formaattiradiot soittolistoineen nostavat hiteiksi lähinnä suurempien kansainvälisten yhtiöitten artisteja ja toistavat vanhoja klassikkokappaleita. 22-Pistepirkko on saanut kohtuullisesti radiosoittoa lähes kaikille levyilleen ja yhtyeen suurin hitti ”Birdy” jopa voimakasta rotaatiota. Muitakin, tosin pienempiä, hittejä on yhtyeellä ollut. Radio ja tv-soitot tuovat osan toimeentulosta Teosto- ja Gramex-korvauksina. Uusien hittien syntymiseen vaikuttaa vanhojen paino, kun 30-vuotiasta bändiä ei voida varsinaisesti markkinoida eikä kokea uutuutena, sen uudet tuotokset vertautuvat automaattisesti aikaisempiin ja menettävät sen yllätysmomentin joka uudella bändillä on.

Yhtyeellä on hyvä suhde mediaan ylipäättään, kuvaavana esimerkkinä Mikko Aaltosen lähes hurmoksellinen arvio Helsingin Sanomissa Tavastian keikasta heinäkuussa 2011.

Yhtyeen soinnissa oli universaalia ajattomuutta, jollainen on aina koskettavampaa kuin päivän trendien toistaminen tai perusarvojen toittaminen nyrkki pystyssä.

Näistä syistä johtuen 22-Pistepirkko osoitti olevansa yhä sekä Suomen sielukkain että tyylikkään rockyhtye – eikä haastajia näy horisontissa.

Naulan kantaan. Oman arvioni mukaan keikka oli korkeintaan hyvää keskitasoa, mutta kuten tunnettua, jokainen avaa nämä asiat omalla avaimellaan ja kaikki avaimet sopivat lukkoon.

Television voimaa ei pidä aliarvioida, kun 22-Pistepirkko soitti suositussa Maria!-ajankohtaisviihdekeskusteluohjelmassa, se tavoitti luultavasti määrällisesti enemmän kuulijoita viidessä minuutissa kuin viidellä edellisellä toimintavuodella kaikilla Suomen keikoillaan. Kokonaan toinen asia on, missä määrin tämä näkyi levynmyynnissä tai herättikö se uutta kiinnostusta bändiä kohtaan. Tätä lienee mahdotonta mitata millään tavoin, mutta haittaa siitä ei varmasti ainakaan ollut. Kulttuuriteollisuudessa tv ja internet ovat nykyisin keskeisimmät mediat, rockissa ne ovat perinteisesti olleet radio ja lehdet. Kuriositeettina tässä voidaan mainita yhtyeen netissä tekemä keikka (e-studio, 8.8. 2011), 22-Pistepirkko soitti keikan studiossa ja se välitettiin suorana nettiin, yleisö osti lipun päätekohtaisesti ja antoi palautetta eräänlaisen shoutboxin kautta. Idea oli hauska ja teknisesti ammattitaitoisesti toteutettu, näin myös monet yhtyeen kaukaisimmat fanit, mm. Argentiinasta ja Uudesta-Seelannista, pääsivät 'keikalle'. Tämä ei varmaankaan ja toivottavasti ole elävän musiikin tulevaisuus vielä vähään aikaan, jos lainkaan, mutta heikko signaali tulevasta yhtä kaikki.

8 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Musiikki on sitä että siirretään tunteita järjestetyn äänen avulla, toteaa Raimo Pesonen kirjassaan "Kuinka ei voi ajatella." (Pesonen 2011, 59).

Musiikkiala on jossittelua ja tsekkailua, tokaisee puolestaan Gugi Kokljuschkin. (Puustinen ym, 2005, 228).

Rock-tähteys ei lähde sinusta koskaan. Halu soittaa yleisölle säilyy koko elämän, haikailee Brian May eräästä kohtalaisen tunnetusta Queen-yhtyeestä.

Rockista on tullut kohta 60-vuotias jatkumo, jossa vanha ja uusi limittyvät ja ruokkivat toisiaan. Vanhojen kuvioiden kierrätys on pakostakin vahvoilla, analysoi tilannetta Pertti Avola Nyt-liitteen pop-esseessään (Nyt-liite, 6/2012.)

Olen poiminut em. kommentit tätä opinnäytettä tehdessä ja niistä muotoutui eräs ajatus. Jos musiikki siis on järjestetyn äänen avulla siirrettyä tunnetta 60-vuotiaassa jatkumossa jossa vanha ja uusi limittyvät ja ruokkivat toisiaan ammattialalla joka on jossittelua ja tsekkailua mutta synnyttää yhtä kaikki tekijöissään elinikäisen addiktion soittamiseen, niin mitä muuta sanottavaa voi olla kuin että soittakaa sitä musaa. Se vaatii tiettyä asennetta.

Rock-kulttuurissa puhutaan paljon asenteesta. Rockin asenteina on perinteisesti pidetty normeista piittaamattomuutta, vapaamielisyyttä ja rentoa suhtautumista elämään noin ylipäättään. Toisaalta rockin asenteina on nähty peräänantamattomuus ja jopa jääräpäinen formaalisuus sekä perinteeseen kiinnittyminen. Halu jättää oma persoonallinen jälkensä rockin 60-vuotiaaseen jatkumoon on huomattava. Musiikissa äänet saavat merkityksensä vasta kun ne on soitettu, ja huomatuksi tuleminen vaatii työtä ja tuuria.

Pitempään toimineilla ja menestyneillä yhtyeillä taustalla jyllää pikemminkin ankara protestanttinen etiikka vapaan kokeilevuuden vastaparina; menestys on raivattu raa'alla työllä ja toistolla, vuosien keikkailulla ja yrittämisellä levystä toiseen. Monista menneistä suuruuksista puhutaan leipääntyneinä keikkarakkeina jotka vuosi toisensa jälkeen veivaavat samoja vanhoja hittejään silkan nostalgian voimalla. 22-Pistepirkko on välttänyt tämän kohtalon ja pystynyt säilyttämään tuoreen lähestymistavan musiikkiinsa. Askon mukaan tässä on olennaista jatkuva uudelleenlöytäminen ja työnsä katsominen uudesta näkökulmasta. ”Maailmaa liikuttava kolmen soinnun ihme” (termi Askon) tapahtuu jatkuvana energieiana,

loputtomana liikkeenä ja etsintänä, löytäen aina uusia ilmenemismuotoja. Jos matkan päämäärä on aina ennaltamäärätty, ei ehkä päästä koskaan mihinkään. Matkalle lähteminen vaatii tahtoa ja altistaa muutokselle.

Ihmisen persoona muuttuu niitten tapojen ja tekojen mukaan joita hän toistaa. Mutta kyllä asenteetkin vaikuttavat, erityisesti yleisön suhtautumisessa kulttuurituotteisiin. Asenteet ja halut saattavat muuttua varsin nopeasti. Me haluamme toistemme haluja, väittää sosiologi Rene Girard. Hänen mukaansa mimeettinen, jäljittelevä haluaminen on kultturia suuresti muokkaava, jopa hallitseva, ominaisuus ihmisessä. Jäljittely, mimesis, on ihmiselle mitä luontaisinta toimintaa ja johtaa monenlaisiin seurauksiin, taiteen tekemisestä sodankäyntiin. (Girard 2004.) Me haluamme myös sitä mitä oletamme toistemme haluavan. Viime vuosikymmeninä korkeakulttuurinen maku näyttää antaneen tilaa kaikkiruokaisuuden tuottamalle laajemmalle kulttuuriselle tietoisuudelle, mutta samalla yhä useammat ovat antautuneet markkinavoimien hallitsevalle arvomaailmalle. Oman identiteetin rakentamien ristiriitaisten viestien keskellä näyttää vaativan kriittistä, joustavaa ja lujaa luonnetta.

Zygmunt Baumanin mukaan yksilöllistyminen koostuu nykyisessä notkean modernissa ajassa siitä, että ihmisen identiteettiä ei enää pidetä annettuna vaan se mielletään tehtäväksi, ja ihmisen harteille säilytetään vastuu tuosta tehtävästä suoriutumisesta, alusta hamaan loppuun asti (Bauman, 2002, 42). Toisaalta meillä on siis yksin vastuu identiteetistämme, jonka tehtäväluonteeseen kuuluu kasvaminen yksilöksi ihan itse. Ja toisaalta olemme jatkuvassa markkinaviestien ristitulella joka ohjaa meitä rakentamaan identiteettiämme yhdenmukaisiksi, yhteiskunnalle hyödyllisiksi kuluttajiksi. Kuluttaminen on nyky-yhteiskunnan keskeinen käytännöllinen toiminto. Sana kuluttaa (lat. con-sumere) muuten merkitsee alun perin 'hävittämistä' ja 'tuhoamista'. Ristiriidan sovittamiseen saattaa löytyä ratkaisu hyvin tekemisen onnesta ja sellaisen toimintakyvyn kehittämisessä, joka mahdollistaa eettisesti parhaan mahdollisen valinnan tekemisen kulloinkin vallitsevassa tilanteessa (Venkula 2005).

Sosiologian klassikko Emile Durkheim määrittelee sosiaalisen faktan käskeväksi ja pakottavaksi voimaksi, joka vaikuttaa ihmisiin siitäkin riippumatta, haluavatko he sitä tai eivät. Sosiaalinen fakta vain vahvistuu kun sitä yrittää vastustaa ja pakko on

tehokas epäsuoranakin (Durkheim 1982, 34). Hallitseva sosiaalinen fakta on eittämättä talouden kovat realiteetit eli kasvun- ja voitontavoittelun ja kilpailun logiikka. Se tarjoaa luomiinsa ongelmiin ratkaisuksi lisää kasvua ja voitontavoittelua sekä yhä kovempaa kilpailua. Lähes hysteerinen menestyksen ihannoiti on luonut oman vastenmielisen ideologiansa. Kannattaako tätä sitten vastustaa jos se siitä vain vahvistuu, vai kannattaisiko astua sivuun ja yrittää ottaa asiat löysin rantein? Se vaatii taitoja vahvistavia tekoja, syviä arvoja, tinkimätöntä asennetta, lujaa motivaatiota ja joustavaa tietoisuutta.

Oman tiensä kulkijat herättävät joskus pelonsekaista ihailua, mistä esimerkkinä toimikoon seuraava kommentti.

Kun tapasin ekaa kertaa 22-Pistepirkon tyypit, olin kauhuissani. Ne oli mun mielestä todella pelottavia, ikäänkuin yksisarvisen kaltaisia mytologisia rock'n roll -olentoja.

Näin kuvailee ensikohtaamistaan bändin kanssa muusikko-tuottaja Timo Kaukolampi (Rock-Suomi, Yle Teema, osa 2). Myyteillä on terapeutin ja arjen yläpuolelle kohottava merkitys, niitä kehiteltiin jotta selviäisimme elämäntilanteestamme paremmin. Ne voivat auttaa ihmistä löytämään paikkansa ja määrittelemään oikein asemansa maailmassa. (Armstrong 2005, 11.)

Oscar Wilde sanoi aikoinaan että tässä maailmassa ihmistä voi kohdata vain kaksi tragediaa. Yksi on se ettei saa sitä mitä tahtoo ja toinen on se että saa. Ei ole millään tavalla järkevää tai aiheellista yrittää kehittää tai muuttaa 22-Pistepirkon toimintaa siten, että se vaarantaisi nykyisin vallitsevan hyvän sisäisen motivaation tai tekemisen tavan. Ehkä kehityskelpoisin ajatus mitä tästä nousee on se, että yhtyeen jäsenten toimeentuloa osittain etäännytetäisiin musaa pitää soittaa- bisneksistä.

Eräs hyvän taiteen tunnusmerkki on se, ettei taiteilija yritä tehdä jotain mitä ihmisten kuvitellaan haluavan nähdä, kuulla tai kokea (Venkula 2003, 68). 22-Pistepirkko on toteuttanut tätä näkemystä koko uransa läpi ja selviytynyt suurelta osin juuri kyseisen asenteen ansiosta. He ovat tehneet ihanteestaan todellisen, siitä huolimatta että todellisuus ei aina ole ihanteellinen. He eivät elä fantasioivassa kaksoismaailmassa vaan näkevät asiat sellaisina kuin ne ovat. He ovat vapaita musiikkinsa kaikessa

poikkeavassa yksilöllisyydessä; rosoisuudessa, omalaatuisuudessa, arvaamattomuudessa, uhmakkuudessa, eksentrisyydessä, julkeudessa, epäsovinnaisuudessa ja alkuperäisessä kauneudessa.

Toivottavasti kaikesta edelläkirjoitetusta ei välity liian negatiivista kuvaa 22-Pistepirkon tilanteesta. He ovat nimittäin varsin onnellisia ihmisiä, koska saavat tehdä sitä mitä tekevät. Kun asiaa katsotaan laajemmasta perspektiivistä, voidaan yhteen yli 30-vuotisella matkalla nähdä monenlaisia vaiheita. Bändi on, akkulturaation vaiheita mukaillen, edennyt ensimmäisten vuosien huumasta keskivaiheen kuohunnan ja närkästyksen kautta sopeutumiseen. Nykyisiin ongelmiin etsitään ratkaisut ja toiminta jatkuu.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti 2001. Johdatus yhteiskuntatutkimukseen. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus.
- Arendt, Hannah 2002. Vita activa: Ihmisenä olemisen ehdot. Suomentanut Eija Virtanen et al. Tampere: Vastapaino.
- Armstrong, Karen 2005. A short history of myth. Edinburgh: Canongate Books Ltd.
- Bauman, Zygmunt 2002. Notkea moderni. Suomentanut Jyrki Vainonen. Tampere: Vastapaino.
- Durkheim, Emile 1982. Sosiologian metodisäännöt. Suomentanut Seppo Randell. Helsinki: Tammi.
- Girard, Rene 2004. Väkivalta ja pyhä. Suomentanut Olli Sinivaara. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Kanniainen, Vesa 2010. Luento vapaudesta 11.11.2010. Tukholma: Konstfack.
- Nikkonen, Ahti 2004. Ravintolamusiikon ammatin nousu ja tuho. Helsinki: Suomen Etnomusikologinen Seura.
- Pesonen, Raimo 2011. Kuinka ei voi ajatella. Helsinki: Siltala.
- Puustinen, Viljami & Karjalainen, Jussi S. & Keränen, Asko & Oja, Marjatta 2005. 22-Pistepirkko. Helsinki: Like.
- Salmela-Aro, Katariina & Nurmi, Jan-Erik (toim.) 2005. Mikä meitä liikuttaa: Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Toiviainen, Seppo 1997. Kantapöydän imu: Juoppokulttuuri valintana ja pakkona. Helsinki: Tammi, Hanki ja jää- sarja.
- Venkula, Jaana 2011. Tekemisen taito. 3. painos. Helsinki: Lyhty ry ja Jaana Venkula.